

A photograph of three business professionals in a meeting. On the left, a woman with long, wavy red hair and glasses is seen from the side, wearing a light blue sweater. In the center, a man with dark hair, glasses, and a beard is wearing a light blue patterned button-down shirt and a brown belt. On the right, a man with dark hair and a beard is wearing a dark blue blazer over a patterned shirt and a watch. They are all looking towards the woman on the left. The background is a bright, modern office space.

Maatschappelijke impact maken

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Maatschappelijke impact maken als instelling	4
Het belang van filantropie en impact maken voor de samenleving	5
Fiscale regels	8
De anbi-status	15
De stichting als goeddoelorganisatie	17
Welk juridisch jasje past de sociale onderneming?	20
Anbi's en commerciële activiteiten	27
Goeddoen over de grens	29
Conclusie	31
Maatschappelijke impact maken als persoon	32
Het belang van donateurs en vrijwilligers voor maatschappelijke impact	33
Schenken aan een instelling	35
Goeddoen met uw nalatenschap	38
Inzet als vrijwilliger	40
Conclusie	42

Maatschappelijke impact maken

In 2013 werd het woord ‘participatiesamenleving’ verkozen tot het woord van het jaar. Hoewel de term an sich niet nieuw was en verschillende premiers in ons land al vanaf de jaren ‘90 de term gebruikten om de maatschappij in beweging te krijgen, ontstond er veel discussie in de media. Want wat moesten we als samenleving nu zelf gaan organiseren en onderhouden en wat mochten wij nog verwachten van de overheid?

Meer en meer zijn wij in de afgelopen jaren geworden tot een samenleving waarin overheden, burgers en bedrijven nauw met elkaar samenwerken en waaraan ieder haar en zijn steentje bijdraagt. Waar die ontwikkeling vandaan komt? Ik denk dat in de afgelopen jaren meer aandacht is komen te liggen op de vreugdevolle kant van iets voor elkaar doen. Tot die vreugdevolle kant behoort dat je zelf kunt bepalen aan welk doel je een bepaalde hoeveelheid geld of vrije tijd besteedt en dat je op een persoonlijke manier bij hulp aan anderen betrokken bent. Geven is geen passieve bezigheid meer, donateurs willen betrokken zijn en blijven. Ook nadat zij een bijdrage hebben geleverd.

Een grote meerderheid van de Nederlandse huishoudens en de bedrijven draagt bij aan goede doelen. En ook dat is niet nieuw. Nederland kent een lange traditie aan filantropische initiatieven. Veelal ontstaan die initiatieven op terreinen waar de overheid geen of een kleinere taak voor zichzelf ziet. De kunst- en cultuursector is misschien wel het meest herkenbare voorbeeld, maar steeds vaker worden er initiatieven met steun van particulieren gerealiseerd in sectoren waar de overheid wel degelijk actief is. Denk aan de gezondheidszorg of het onderwijs.

De kracht van het publiek is sterker dan ooit. Van belang is wel dat goede doelen donateurs weten te bereiken en aan zich weten te binden. Daarvoor worden nieuwe manieren ingezet, zoals crowdfunding en impactinvestering. In het jaar van het woord ‘participatiesamenleving’, 2013, werd er alleen al in Nederland voor 32 miljoen euro via crowdfunding opgehaald. Inmiddels, in 2020, werd in ons land 417 miljoen euro via crowdfunding gefinancierd. Daarnaast is sociaal ondernemen zich aan het vestigen als substantiële factor in duurzame verandering. In feite is dat ondernemen grenzend aan filantropie, omdat het primaire oogmerk, bijdragen aan sociale en maatschappelijke doelen, is.

De toegenomen globalisering en digitalisering maken het voor iedereen mogelijk om maatschappelijke impact te maken. Met slechts toegang tot het internet kunnen nieuwe initiatieven worden ontwikkeld en gefinancierd. Met elkaar geven we zo invulling aan de samenleving waarin wij nu en in de toekomst leven. De participatiesamenleving is er eentje waarin we morgen samen maken. Die ontwikkeling moeten we koesteren en verder blijven stimuleren.

Renate de Lange - Snijders
Lid van de raad van bestuur van PwC Nederland

Maatschappelijke impact maken als instelling

Het belang van filantropie en impact maken voor de samenleving

Nederland kent een rijke traditie aan particuliere filantropische initiatieven. Deze initiatieven richten zich op een breed palet aan goede doelen in eigen land: armoedebestrijding, gezondheidszorg, cultuur en onderwijs. Ze zijn veelal daar ontstaan waar de overheid geen taak zag voor zichzelf en particulieren toch vonden dat er iets moest gebeuren.

Vooraf eind 19e eeuw en begin 20e eeuw waren particuliere non-profitinstellingen alom vertegenwoordigd. Sindsdien spelen zij een cruciale rol in de samenleving naast de staat en de markt. Van belang is dat goedgevoelinstellingen de donateur bereiken en aan zich binden, door bijvoorbeeld gebruik te maken van nieuwe vormen van maatschappelijk impact, zoals crowdfunding en impactinvestering.

Daarnaast is de meer recente vorm van impact maken, sociaal ondernemen, zich aan het vestigen als substantiële factor in duurzame verandering.¹ In feite is dat ondernemen aanpalend aan filantropie omdat het primaire oogmerk is bijdragen aan sociale en maatschappelijke doelen.

Particulier of publiek gefinancierd: de eeuwige spagaat

Vanaf de jaren vijftig van de vorige eeuw zijn er bij het opbouwen van de verzorgingsstaat steeds meer publiek gefinancierde voorzieningen ontstaan met als gevolg dat het aandeel privaot gefinancierde voorzieningen steeds beperkter werd. De belangrijkste reden hiervoor was dat er een systeem ontstond van wettelijke rechten zodat willekeur werd voorkomen: de keuzes werden gemaakt op basis van regels in plaats van eigen inzicht.

Daar kwam vanaf begin jaren negentig de verzakelijking van de publieke voorzieningen bij. Het accent kwam meer te liggen op ondernemerschap. Publieke voorzieningen krijgen onder meer te maken met aanbestedingsregels en bevordering van concurrentie met commerciële ondernemingen. Als gevolg hiervan is de oorspronkelijke gedachte van het belangeloos inzetten voor de samenleving nog meer naar de achtergrond verdwenen.

Het gevolg van de hiervoor geschetste ontwikkelingen is dat Nederland niet een 'klassiek' model heeft van de non-profitsector zoals de Verenigde Staten, waarbij commerciële instellingen, publieke instellingen en privaot gefinancierde non-profitinstellingen elk een deel van de taken op zich nemen. In de Verenigde Staten leidt dit vaak tot samenwerkingsverbanden tussen overheid en particulier gefinancierde instellingen, terwijl in Nederland de taken die als publieke taak zijn benoemd, in hoge mate ook worden uitgevoerd door publiek gefinancierde instellingen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan woningcorporaties, gezondheidszorg, onderwijs en musea.

Rol non-profitsector

Ondanks de beschikbaarheid van publieke voorzieningen blijkt de private non-profitsector in Nederland momenteel wel degelijk een belangrijke rol te spelen. Dit volgt onder meer uit het onderzoek *Geven in Nederland 2020*, dat het geefgedrag van de Nederlanders voor de jaren 1995 tot en met 2018 in kaart heeft gebracht. Zo wijst het onderzoek uit dat filantropie zich vanaf eind jaren negentig - dit is vanaf het moment dat de verzakelijking in de publieke sector begon - in een snel tempo ontwikkelde en is uitgegroeid tot een aparte sector. Dit blijkt ook uit het feit dat er in Nederland jaarlijks bijna 5,7 miljard euro aan goede doelen wordt gegeven,² wat neerkomt op 0,8 procent van het bruto binnenlands product (bbp). Dat lijkt laag in vergelijking met bijvoorbeeld de Verenigde Staten, waar het geefpercentage van het bbp in de periode 1965 tot en met 2013 rond de twee procent lag. Hier komt weer een kenmerk van het Nederlandse systeem naar voren: de financiering van voorzieningen voor onder meer armoedebestrijding, gezondheidszorg komt vooral uit de algemene middelen. Nederlanders dragen dus vooral via de belastingen bij aan deze voorzieningen.

Uit het onderzoek volgt verder dat Nederlandse huishoudens in 2018 het meeste gaven aan kerk en levensbeschouwing (31 procent); dit is bij uitstek een sector waar de publieke financiering beperkt is. Onderwijs en onderzoek is het minst populair (slechts vijf procent). Dit kan samenhangen met de veronderstelling of opvatting bij schenkers dat financiering van deze sector een overheidstaak is.

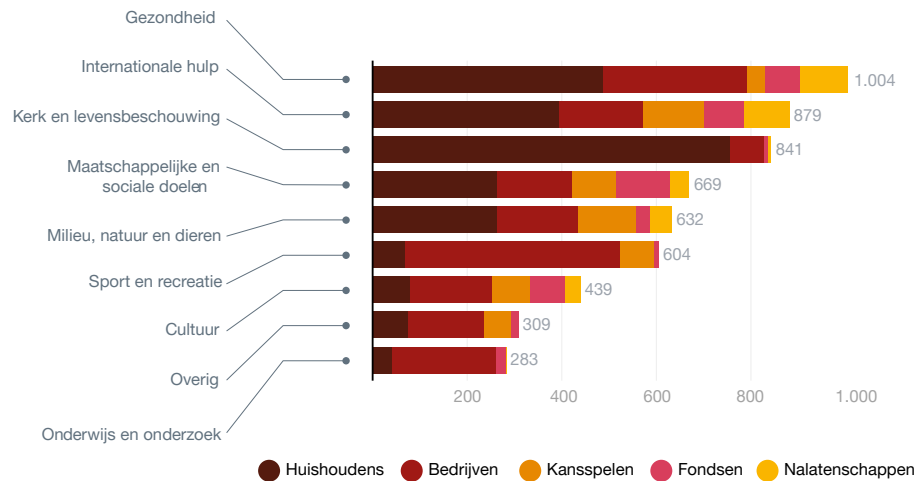
¹ PwC, 'Het bouwen van een ecosysteem voor sociaal ondernemerschap: de geleerde lessen uit Nederland', oktober 2018.

² Dit is het totaalbedrag van de geschatte giften van huishoudens, nalatenschappen, van fondsen (zowel geldwerpende fondsen als vermogensfondsen) van het bedrijfsleven en van de opbrengsten uit de kansspelen.

Aan welke doelen geven we in Nederland?

We geven het meest aan gezondheid

Begunstigde doelen 2018 in € miljoenen

Bron: [Geven in Nederland 2020](#)

Een rijke schakering aan goeddoelinstellingen

Het palet aan goeddoelinstellingen is breder dan u op het eerste gezicht misschien zou denken. Allereerst zijn er de algemeen nut beogende instellingen (anbi's) die zich voor minstens negentig procent inzetten voor het algemeen nut. Een speciale variant daarvan is de culturele anbi, die voor minstens negentig procent actief is op cultureel gebied. Daarnaast zijn er de sociaal belang behartigende instellingen (sbbi's), die niet het algemene belang maar de individuele belangen van hun leden of van een kleine doelgroep vooropstellen.

Deze sbbi's hebben een maatschappelijke doelstelling, zoals de ontplooiing van hun leden of sociale cohesie. Voorbeelden daarvan zijn muziekverenigingen, sportorganisaties en speeltuinen.

In de filantropische sector komen diverse vormen van fondsen voor. Dit is vaak afhankelijk van de ontstaansgeschiedenis, de doelstelling en de wijze waarop de instelling gelden werft. Een klassiek onderscheid is dat tussen het vermogensfonds en de fondswervende instelling. Vermogensfondsen zijn veelal

ontstaan doordat er in één keer een som geld beschikbaar is gekomen, bijvoorbeeld door een nalatenschap of een grote donatie. De doelstelling van een vermogensfonds is vaak het in stand houden van dat vermogen. Dan wordt alleen het rendement van het vermogen besteed aan de algemeen of sociaal nuttige doelstelling, zodat de continuïteit van het fonds gegarandeerd is. Fondswervende instellingen zijn daarentegen instellingen die afhankelijk zijn van jaarlijkse externe inkomsten van vooral particuliere gevers.

Van oudsher waren beide type fondsen geneigd om hun doelstelling vooral na te streven door het schenken van gelden. In de afgelopen jaren is dit schenkingsbeleid bij veel instellingen meer gedifferentieerd. Zo behoort het verstrekken van een lening (vaak met 'zachte' voorwaarden) tot de mogelijkheden. Een ander voorbeeld is - bij een rechtspersoon - het participeren in het kapitaal van de begunstigde partij. Deze trend wordt ook wel 'impactinvestering' genoemd. Vaak verbinden de 'gevers' specifieke voorwaarden aan de financiële ondersteuning, om te borgen dat de verkrijger de ter beschikking gestelde middelen nuttig besteedt.

In de afgelopen tien jaar zijn vooral fondswervende instellingen commerciële activiteiten begonnen om een extra inkomstenbron te creëren, zodat zij minder afhankelijk zijn van inkomsten uit giften. Denk hierbij aan het bekende voorbeeld van het museum dat een museumwinkel exploiteert. Het gaat deze instellingen niet om het maken van winst, maar om het maatschappelijk doel dat met die winst wordt gefinancierd. Daarom worden ze not-for-profitinstellingen genoemd.

Een ondernemende schakering voor bereiken van een goed doel: sociale ondernemingen

Een recentere variant op de not-for-profitinstelling is de sociaalmaatschappelijke onderneming, beter bekend als de social enterprise.³ Een social enterprise is een instelling die primair een maatschappelijke doelstelling nastreeft door middel van een duurzaam verdienmodel. Een succesvol voorbeeld daarvan is te vinden in de voedingsindustrie: het produceren en verkopen van chocolade en tegelijkertijd het belang van cacaoberoepen centraal stellen. Aan de hand van het impactspectrum wordt duidelijk waar social enterprises en andere nieuwe geef- en ondernemingsvormen zich bevinden.

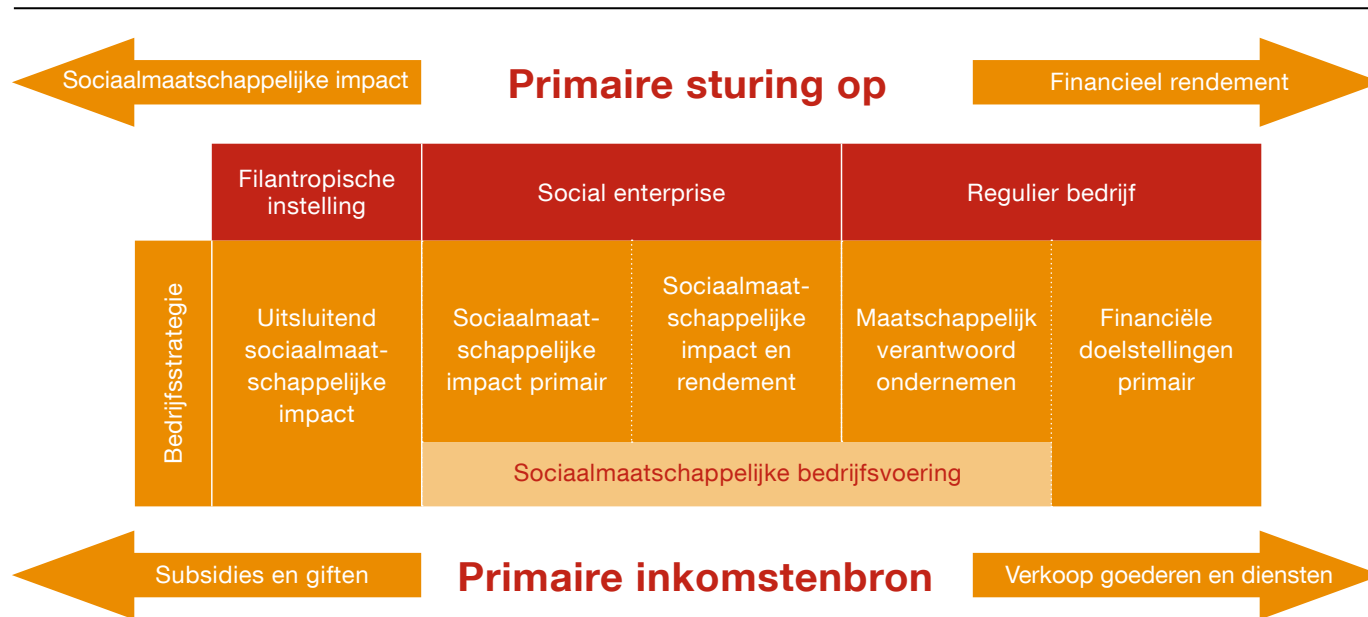
Het impactspectrum van organisaties

Het impactspectrum geeft de samenhang weer tussen maatschappelijke impact en financiële opbrengst. Het spectrum loopt van 'uitsluitend sociaalmaatschappelijke impact' (links) naar 'financiële doelstellingen primair' (rechts). Links in het overzicht staan filantropische instellingen zoals fondsen, maatschappelijke organisaties en goede doelen en rechts de traditionele commerciële ondernemingen.

Sluit aan bij de gevers

Voor goeddoelinstellingen is het zaak om zoveel mogelijk aan te sluiten bij de wensen van potentiële gevers. Het eerder genoemde onderzoek *Geven in Nederland* 2020 laat zien dat donateurs

in eerste instantie zelfstandig op zoek gaan naar goede doelen. De meeste gevers hebben een concreet thema voor ogen en zoeken organisaties die daarbij passen. Hierbij speelt het sociaal en zakelijk netwerk van de gever ook een belangrijke rol. Verder willen zij vaker leningen verstrekken, duurzaam beleggen of maatschappelijk investeren (impactinvestering). Hierbij is niet het financieel rendement leidend maar het maatschappelijk rendement. Uit het onderzoek blijkt dat donateurs vooral maatwerk wensen in plaats van bedolven te worden onder informatie, flyers en brochures. Goeddoelinstellingen staan dus voor de taak om hun (potentiële) donateurs relevante en actuele informatie te verschaffen over hun eigen organisatie. Daarmee winnen zij het vertrouwen van de donateur.

³ Zie tevens de website www.social-enterprise.nl voor meer informatie over sociaal ondernemen.

Fiscale regels

Al jaren wordt geven aan goede doelen fiscaal gestimuleerd. Zo bestaat er een aftrek voor giften aan anbi's en hoeft de anbi geen schenkbelasting te betalen over de ontvangen giften. Toch is de anbi-status geen vrijwaring voor alle fiscale gevolgen en kan de anbi ook te maken krijgen met onder andere omzetbelasting, loonbelasting en vennootschapsbelasting. De eventuele gevolgen per belastingsoort komen hierna aan de orde.

Omzetbelasting

Omzetbelasting (btw) is een indirecte belasting die de overheid via de ondernemer heft over de verkoop van producten en diensten. Voor de heffing van omzetbelasting is de kwalificatie wel of geen ondernemer van belang. De Wet op de omzetbelasting kent daarom een ruim ondernemersbegrip. Eenieder die zelfstandig een economische activiteit verricht (levering van goederen en/of het verrichten van diensten), ongeacht het oogmerk of het resultaat van die activiteit, kwalificeert als belastingplichtige voor de omzetbelasting. Eenmanszaken, bedrijven en ook goeddoelorganisaties, zoals anbi's, kunnen dus kwalificeren als ondernemer en daarmee belastingplichtig zijn voor de btw. Een belastingplichtige (btw-ondernemer) kan aan haar in rekening gebrachte btw (voorbelasting) op inkomende kosten onder voorwaarden terugvragen van de Belastingdienst. De voorbelasting wordt in de btw-aangifte verrekend met de btw die de btw-ondernemer aan de Belastingdienst moet voldoen over haar uitgaande btw-belaste prestaties. Als het te ontvangen bedrag groter is dan het te betalen bedrag, dan keert de Belastingdienst het verschil uit en is sprake van een btw-

teruggaaf. Het algemene btw-tarief is 21 procent. Voor bepaalde goederen en diensten (zoals voedsel, boeken en medicijnen) geldt een verlaagd btw-tarief van 9 procent.

Fondswervende instellingen (anbi's)

Een anbi verricht vaak fondswervende activiteiten om op die manier aan gelden te komen ter besteding aan het goede doel. Wanneer een anbi geen belastbare prestatie verricht tegen vergoeding, dan kwalificeert de anbi ook niet als ondernemer voor de btw. De anbi is dan enerzijds geen btw verschuldigd, maar kan anderzijds aan haar in rekening gebrachte btw niet terugvragen van de Belastingdienst. Echter, als uitzondering op de regel kunnen liefdadige, opvoedkundige of menslievende instellingen die niet kwalificeren als btw-ondernemer, verzoeken om teruggaaf van omzetbelasting als zij goederen uitvoeren uit de EU. Deze instellingen kunnen onder bepaalde voorwaarde de btw terugvragen die zij in Nederland voor de inkoop van deze goederen hebben betaald.

Als een anbi wél belastbare prestaties verricht tegen vergoeding, kwalificeert zij als btw-ondernemer. Het uitgangspunt is dat de anbi over deze uitgaande prestaties btw is verschuldigd, tenzij sprake is van btw-vrijgestelde prestaties. De anbi kan vervolgens de voorbelasting aftrekken op kosten die zijn toe te rekenen aan haar uitgaande btw-belaste prestaties. De btw op kosten die gedeeltelijk zijn toe te rekenen aan haar btw-belaste prestaties, kan de anbi gedeeltelijk terugvragen. De btw op andere kosten kan de anbi niet in aftrek brengen (bijvoorbeeld kosten die toerekenbaar zijn aan vrijgestelde prestaties). Ook bestaat er een wettelijke btw-vrijstelling voor (bijkomende) fondswervende activiteiten verricht door btw-ondernemers die in hoofdzaak bepaalde andere btw-vrijgestelde prestaties verrichten, zoals het verzorgen

en het verplegen van in een inrichting opgenomen personen of diensten die samenhangen met de beoefening van sport. Voor die bijkomende fondswervende activiteiten kunnen zij - onder voorwaarden - een beroep doen op deze btw-vrijstelling. In dat geval komt de voorbelasting die is toe te rekenen aan die bijkomende activiteiten niet voor aftrek in aanmerking. Deze vrijstelling geldt voor bijvoorbeeld steunstichtingen of 'Stichting Vrienden van...', die niet zelf btw-vrijgestelde prestaties verrichten.

Impactinvesteringen door anbi's

Anbi-investeringen zijn investeringen waarbij het bevorderen of het bereiken van een algemeen nuttige doelstelling voorop staat en niet direct het financiële rendement. Afhankelijk van het type investering kunnen kosten die gepaard gaan met die investering eventueel voor aftrek van voorbelasting in aanmerking komen. Dat is het geval op het moment dat die kosten toerekenbaar zijn aan uitgaande met btw-belaste prestaties van de anbi.

Donaties door anbi's aan entiteiten die een (sociale) onderneming drijven

Een andere vorm van filantropie ziet op donaties aan entiteiten die een (sociale) onderneming drijven. Met een dergelijke donatie moet de algemeen nuttige doelstelling worden gediend. Voor de heffing van omzetbelasting is in dit geval van belang of een tegenprestatie wordt ontvangen voor de donatie. Dat is doorgaans niet het geval. Een donatie is daarom in principe niet belast met btw.

Bijzondere evenementen/acties voor een 'goed doel'

Het komt voor dat uit ideële overwegingen bijzondere evenementen worden georganiseerd. Kenmerkend voor deze bijzondere 'goed doel'-evenementen is dat de afnemers voor de aangeboden prestaties een aanzienlijk hogere prijs betalen dan voor vergelijkbare goederen of diensten, die buiten de context van het bijzondere evenement worden aangeboden.

Belast of onbelast met btw

- Contributies die worden betaald aan een fondswervende instelling zijn belast met btw als de instelling daarvoor tegenprestaties verricht. Afhankelijk van de tegenprestatie die de instelling verricht, zijn de contributies met 9 procent of 21 procent btw belast.
- De vergoeding voor ledenbladen is in beginsel belast met negen procent btw. Onder bepaalde voorwaarden is het verstrekken van ledenbladen btw-vrijgesteld op basis van de btw-vrijstelling voor fondswerving.
- Een gift, donatie of schenking is niet belastbaar met btw, omdat er geen tegenprestatie wordt beoogd en geleverd.
- Een sponsorbijdrage is iets anders dan een gift, nu tegenover sponsorbijdragen veelal een tegenprestatie staat. Denk hierbij aan de verplichting tot het opnemen van de naam (beeldmerk/woordmerk) van de sponsor. Let op: louter (bescheiden) naamsvermelding is in beginsel geen sponsoring. Om te beoordelen of over een sponsorbijdrage btw verschuldigd is, zal gekeken moeten worden in hoeverre sprake is van een btw-belaste tegenprestatie, zoals een reclamedienst.

Goedgekeurd is dat het giftelement - dat te onderkennen is in de prijs voor de aangeboden prestaties - buiten de heffing van omzetbelasting blijft. Voor deze goedkeuring gelden de volgende voorwaarden:

- aan de afnemer is kenbaar gemaakt dat de opbrengst van het evenement bestemd is voor een specifiek goed doel (charitatief doel). Daarvan is in elk geval sprake als het giftelement wordt afgedragen aan een anbi;

- de afnemer is er nadrukkelijk op gewezen dat hij bij wijze van gift voor de aangeboden prestatie boven de normale prijs een extra bedrag betaalt. Ook de hoogte van de gift is voor de afnemer bepaalbaar;
- de opbrengst van het bijzondere evenement komt volledig ten goede aan het goede (charitatieve) doel. Alleen het giftelement dat de afnemer van de prestatie als onderdeel van de vergoeding betaalt, blijft buiten de heffing.

De goedkeuring heeft betrekking op zowel bijzondere evenementen tot het verwerven van financiële steun voor derden als op evenementen georganiseerd voor de eigen organisatie.

Crowdfunding

Een alternatieve vorm van financieren is crowdfunding. Bij crowdfunding benadert de initiatiefnemer het publiek, eventueel via een crowdfunding platform, voor het bijeenbrengen van kapitaal om gezamenlijk te investeren in een project of onderneming. Crowdfunding kan grofweg worden onderverdeeld in een financiële vorm en een niet-financiële vorm. Onder de eerste categorie valt bijvoorbeeld het uitlenen van geld tegen een rentevergoeding of het investeren van geld tegen de uitkering van dividend en waardevermeerdering van het aandeel. De tweede categorie betreft bijvoorbeeld het geven van een eenzijdige donatie zonder tegenprestatie of het verstrekken van geld in ruil voor een (niet-financiële) tegenprestatie.

Hoewel financiering in beginsel is vrijgesteld van omzetbelasting, geldt dat niet per definitie voor financiering via crowdfunding. Om te bepalen of crowdfunding binnen de btw-sfeer valt, moet worden beoordeeld of voor de prestatie (de crowdfunding) een tegenprestatie wordt ontvangen. Als dat het geval is moet er mogelijk btw worden voldaan over de waarde van die tegenprestatie.

Mocht er geen tegenprestatie te onderkennen zijn, dan is er mogelijk sprake van een donatie en is geen btw verschuldigd.

Internationale btw-aspecten

Een btw-belastbare anbi kan ook goederen leveren of diensten verrichten aan iemand in een andere EU-lidstaat of een derde land (buiten de EU). Hierna volgt een korte uiteenzetting van de gevolgen voor de omzetbelasting.

Leveren van goederen in andere EU-lidstaten

Een levering van goederen tegen vergoeding aan een btw-ondernemer in een andere EU-lidstaat is belast met nul procent btw als de goederen in het kader van die levering worden vervoerd naar de andere EU-lidstaat. De anbi kan de btw op kosten die toerekenbaar zijn aan deze levering terugvragen.

Een levering van goederen tegen vergoeding aan een niet btw-ondernemer (een afstandsverkoop) is als uitgangspunt belast met Nederlandse btw. De anbi kan de btw op kosten die toerekenbaar zijn aan deze levering eveneens terugvragen. Let echter op de regels voor EU-afstandsverkopen, deze wijzigen per 1 juli 2021.

Leveren van goederen in derde landen

Voor het leveren van goederen aan derde landen (export) is het niet van belang of de koper een btw-ondernemer is. Deze export is belast met nul procent btw. Alleen als de anbi btw-ondernemer is kan zij de btw op kosten die toerekenbaar zijn aan de export van deze goederen terugvragen.

Verrichten van diensten

Voor het verrichten van diensten aan btw-ondernemers gevestigd in andere EU-lidstaten geldt dat zij in beginsel met btw zijn belast in het land van vestiging van de afnemer. Er is dan geen Nederlandse

btw verschuldigd. De heffing van omzetbelasting wordt verlegd naar de afnemers in andere EU-lidstaten, die aldaar verplicht zijn de verschuldigde btw in de aangifte te rapporteren. Diensten verricht aan ondernemers gevestigd in derde landen zijn niet relevant voor de heffing van omzetbelasting in Nederland.

Voor diensten die worden verricht aan particulieren en rechtspersonen (niet zijnde btw-ondernemers) die zijn gevestigd of wonen in het buitenland geldt als hoofdregel dat de plaats van dienst is gelegen in het land van de dienstverrichter. Dit betekent dat een in Nederland gevestigde anbi in dit soort situaties Nederlandse btw verschuldigd is, tenzij bijvoorbeeld een btw-vrijstelling van toepassing is. Er zijn een groot aantal uitzonderingen op de hoofdregel en daarom is het raadzaam voor anbi's die hiermee te maken krijgen om dit nader te onderzoeken.

Administratieve verplichtingen en aangifte doen

Een anbi is als btw-ondernemer verplicht een factuur uit te reiken als zij tegen een vergoeding een prestatie verricht aan btw-ondernemers of rechtspersonen. Als de anbi een factuur stuurt aan een particulier is het niet nodig om de btw apart te vermelden.

Het is van belang dat de factuur voldoet aan de vereisten die gelden volgens de btw-wetgeving. Als dit niet het geval is dan kan dit het recht op aftrek van de btw op de betreffende factuur bij de afnemer in gevaar brengen.

Op de factuur moet de anbi onder meer vermelden: de naam, het vestigingsadres en het btw-identificatienummer van de anbi en de naam en het adres van degene aan wie de anbi de prestaties heeft verricht. Ook moet op de factuur het volgnummer, de datum van uitreiking, een omschrijving van de prestatie, het btw-tarief en het btw-bedrag staan. Als er een vrijstelling of verleggingsregeling

van toepassing is, moet de anbi dit ook op de factuur vermelden. Daarnaast moet de anbi de facturen zeven jaar lang bewaren.

Een anbi die kwalificeert als btw-ondernemer moet periodiek aangifte doen. Het aangiftetijdvak kan per kwartaal, per maand of (onder voorwaarden) per jaar zijn. De aangifte wordt elektronisch ingediend binnen één maand na afloop van het aangiftetijdvak. Als een anbi een bedrag aan btw moet betalen aan de Belastingdienst, dan moet dat bedrag ook voor het einde van de indieningstermijn op de rekening van de Belastingdienst zijn bijgeschreven. Mocht de anbi echter geld terugkrijgen van de Belastingdienst, dan wordt dit door middel van een teruggaafbeschikking omzetbelasting vastgesteld.

Loonbelasting

Een anbi met werknemers kwalificeert als inhoudingsplichtige voor de loonbelasting. Als gevolg daarvan moet de anbi over het loon het volgende inhouden en afdragen:

- loonbelasting;
- premie volksverzekeringen;
- premies werknemersverzekeringen; en
- de werkgeversheffing Zorgverzekeringswet.

Onder het begrip loon valt alles wat de werknemer uit de dienstbetrekking geniet. In veel gevallen is dit geld, maar het kan ook een verstrekking in natura of een aanspraak op een toekomstige betaling zijn.

Dienstbetrekking

Een werknemer is iemand die in dienstbetrekking werkzaamheden verricht voor een werkgever (in dit geval de anbi). Van een dienstbetrekking is sprake wanneer aan de volgende voorwaarden voldaan wordt:

- er is sprake van een gezagsverhouding (die kenmerkend is voor een dienstbetrekking);
- de werkgever is verplicht om loon te betalen; en
- de werknemer is verplicht om gedurende een bepaalde tijd persoonlijk arbeid te verrichten.

Alleen wanneer aan al deze voorwaarden wordt voldaan, kwalificeert de anbi als werkgever en is deze daardoor inhoudingsplichtig voor de loonbelasting.

Fictieve dienstbetrekking

De wet wijst een aantal arbeidsrelaties aan die niet kwalificeren als dienstbetrekking, maar waarbij de werkgever toch de verplichtingen van een dienstbetrekking krijgt, een zogeheten fictieve dienstbetrekking. Daarvan kan sprake zijn wanneer bijvoorbeeld de gezagsverhouding ontbreekt, zoals bij optredende artiesten. Ook bij een fictieve dienstbetrekking wordt de anbi dus als inhoudingsplichtige aangemerkt.

Bestuurders

Bestuurders van anbi's kwalificeren vaak niet als werknemer van een anbi. Dit is omdat een gezagsverhouding tussen de bestuurder en de anbi ontbreekt. De werkzaamheden van een bestuurder zullen bij een anbi vaak beperkt zijn tot het deelnemen aan een vergadering. Bovendien mag de instelling vaak alleen een onkostenvergoeding aan een bestuurder verstrekken, vanwege de fiscale vereisten voor de anbi-status.

Administratieve verplichtingen

Als de anbi inhoudingsplichtig is, dan moet ze aan een aantal administratieve verplichtingen voldoen. Zo is de anbi verplicht om voor de eerste loonbetaling een kopie van een geldig legitimatiebewijs van de werknemer in het dossier te hebben. Voldoet de instelling niet aan de administratieve verplichtingen, dan kan dit vergaande gevolgen hebben. Zo moet in dat geval het anoniementarief voor de loonbelasting worden toegepast (52 procent), zonder toepassing van de heffingskortingen.

De Wet DBA

Wanneer een anbi bijvoorbeeld een adviseur op zzp-basis inhuurt voor bepaalde dienstverlening, is het voor de anbi als opdrachtgever en de adviseur als opdrachtnemer prettig om zekerheid te hebben over de arbeidsrelatie die zij aangaan. Anders gezegd, het moet duidelijk zijn of er sprake is van een dienstbetrekking en dus inhoudingsplicht voor de anbi of niet. Tot 1 mei 2016 kon de opdrachtgever zich volledig vrijwaren van naheffingen loonbelasting en premies sociale verzekeringen wanneer de opdrachtnemer met een Verklaring Arbeidsrelatie (VAR) kon aantonen dat er geen sprake was van een dienstbetrekking. Sinds 1 mei 2016 is de VAR afgeschaft en is de Wet deregulering beoordeling arbeidsrelaties (de Wet DBA) in werking. De verantwoordelijkheid van de opdrachtgever om de arbeidsrelatie met de zzp'er te beoordelen is nu veel groter. Kort na de inwerkingtreding van de Wet DBA is de handhaving ervan echter opgeschort. Het huidige handhavingsmoratorium houdt in dat de Belastingdienst alleen naheffingen en boetes aan de opdrachtgever kan opleggen wanneer in feite sprake

is/was van een werknemer, als het gaat om evidente én opzettelijke schijnzelfstandigheid, of wanneer de opdrachtgever aanwijzingen van de Belastingdienst over een specifieke arbeidsrelatie niet binnen een redelijke termijn opvolgt.

Het huidige handhavingsmoratorium van de Wet DBA wordt op zijn vroegst per 1 oktober 2021 afgebouwd. Vóór die datum zal de pilot met webmodule beoordeling arbeidsrelaties zijn afgerond. Deze webmodule wordt ontwikkeld om opdrachtgevers meer duidelijkheid vooraf te geven. De opdrachtgever van een zzp'er doorloopt via de webmodule een online vragenlijst en beantwoordt vragen over de arbeidsrelatie met de zelfstandige. Vervolgens geeft de webmodule een indicatie van de arbeidsrelatie, waarbij de volgende uitkomsten mogelijk zijn:

- opdrachtgeversverklaring: de opdracht kan buiten dienstbetrekking worden verricht;
- indicatie dienstbetrekking: er zijn sterke aanwijzingen dat er sprake is van een (fictieve) dienstbetrekking;
- geen oordeel mogelijk: op grond van de gegeven antwoorden is niet duidelijk of sprake is van werken buiten dienstbetrekking of van werken in dienstbetrekking.

De bedoeling is dat de opdrachtgeversverklaring een vrijwarende werking zal hebben voor de opdrachtgever. Het is echter nog niet zeker dat de webmodule wordt ingevoerd. In ieder geval zal deze niet verplicht zijn. Het is goed mogelijk dat uiteindelijk maar weinig zekerheid en duidelijkheid vooraf kan worden geboden. Daarom is het goed om het verlengde handhavingsmoratorium te gebruiken om uw organisatie verder voor te bereiden op de grotere verantwoordelijkheid als het gaat om arbeidsrelaties. Hierbij hoort in ieder geval het inventariseren van de inhuur van zzp'ers binnen uw organisatie, het nemen van beslissingen over de vormgeving van de arbeidsrelaties met zzp'ers, en de inrichting van een proces rondom de inhuur van zzp'ers, om de risico's van de Wet DBA te monitoren.

Vrijwilligersaftrek

Veel anbi's maken gebruik van vrijwilligers. Een vrijwilliger is iemand die niet bij wijze van beroep arbeid verricht. De vergoeding die een

vrijwilliger ontvangt is onbelast wanneer aan drie voorwaarden wordt voldaan:

- het vrijwilligerswerk wordt gedaan voor een anbi, een sportorganisatie, of een (andere) instelling die niet is onderworpen aan vennootschapsbelasting of daarvan is vrijgesteld;
- de vergoeding die de instelling aan de vrijwilliger betaalt, bedraagt niet meer dan 180 euro per maand en niet meer dan 1.800 euro per jaar (deze bedragen gelden voor 2021); en
- de vergoeding staat niet in verhouding tot de omvang en het tijdsbeslag van de verrichte werkzaamheden.

De werkkostenregeling

Met ingang van 1 januari 2015 is de werkkostenregeling verplicht. Als gevolg daarvan kan ook een anbi nog maar maximaal het werkkostenbudget (de 'vrije ruimte') besteden aan onbelaste vergoedingen en verstrekkingen voor haar werknemers. Het werkkostenbudget bedraagt in 2021 3 procent voor de eerste 400.000 euro van de loonsom en 1,18 procent voor het meerdere bedrag van de loonsom. Over het bedrag boven de vrije ruimte is loonbelasting in de vorm van een eindheffing van tachtig procent verschuldigd. Daarnaast is het mogelijk een aantal specifieke zaken onbelast te vergoeden of te verstrekken door gebruik te maken van de betreffende gerichte vrijstelling hiervoor, zoals de gerichte vrijstelling voor een noodzakelijke laptop of telefoon, voor studie of vakliteratuur of voor arbovoorzieningen op de (thuis) werkplek. De gerichte vrijstellingen moet de inhoudingsplichtige anbi aanwijzen als eindheffingsbestanddeel.

Aangifte doen

Een inhoudingsplichtige anbi moet periodiek (per maand of per vier weken) elektronisch aangifte loonheffingen doen. Deze aangifte moet zij binnen één maand na afloop van het tijdvak doen. Ook moet de verschuldigde loonheffing uiterlijk aan het einde van de maand na afloop van het tijdvak door de Belastingdienst zijn ontvangen.

Vennootschapsbelasting

Een anbi kan belastingplichtig zijn voor de vennootschapsbelasting wanneer zij met bepaalde activiteiten een onderneming drijft in fiscaalrechtelijke zin. Een anbi is dan alleen belastingplichtig voor de activiteiten waarmee zij een onderneming drijft.

Drijven van een onderneming

Per activiteit wordt bekeken of daarmee een onderneming wordt gedreven voor de vennootschapsbelasting. Van het drijven van een onderneming is sprake wanneer (1) een duurzame organisatie van kapitaal en arbeid (2) deelneemt aan het economisch verkeer en (3) daarbij streeft naar het behalen van winst. Het streven naar winst is al aanwezig als structureel overschotten worden behaald. Het gaat dus om de feitelijke situatie. Wat in de statuten staat is niet doorslaggevend. Bij het ontbreken van een winststreven kan ook belastingplicht voor de vennootschapsbelasting ontstaan wanneer in concurrentie wordt getreden met andere belastingplichtige ondernemingen.

Culturele instelling

Een anbi aangemerkt als culturele instelling mag ook kiezen voor volledige belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting. Dit wil zeggen dat als zij voldoet aan de voorwaarden haar hele vermogen als ondernemingsvermogen geldt en zij positieve en negatieve resultaten met elkaar kan verrekenen. Dit kan bijvoorbeeld voordelig zijn als de culturele instelling met de museumwinkel (ondernemingsactiviteit) een overschot behaalt, terwijl de exploitatie van het museum (niet-ondernemersactiviteit) zelf een verlies oplevert. Deze keuze geldt voor minimaal tien jaar.

Vrijstellingen

De vennootschapsbelasting kent een aantal specifieke vrijstellingen die van toepassing kunnen zijn op een anbi.

De vennootschapsbelasting kent een algemene vrijstelling voor 'kleine' stichtingen en verenigingen. Deze vrijstelling is van toepassing wanneer de winst in een jaar niet meer bedraagt dan 15.000 euro, dan wel wanneer de winst in dat jaar en de vier daaraan voorafgaande jaren in totaal niet meer bedraagt dan

75.000 euro. Heeft de instelling in enig jaar een verlies geleden, dan wordt de winst voor dit jaar gesteld op nihil. Onduidelijk is of de winsten pro rata moet worden toegepast in de situatie dat een 'kleine' stichting of vereniging nog geen vijf jaar bestaat. Hierover loopt een procedure bij de Hoge Raad.

Daarnaast kent de vennootschapsbelasting ook een aantal vrijstellingen voor instellingen die bepaalde activiteiten verrichten. Zo is onder voorwaarden een vrijstelling van toepassing op een instelling die bepaalde activiteiten verricht als academisch ziekenhuis en/of onderwijs geeft of onderzoek verricht. Ook geldt onder voorwaarden een vrijstelling wanneer een instelling voor ten minste negentig procent activiteiten verricht op het gebied van onder meer het genezen, verplegen of verzorgen van zieken, het verstrekken van microkredieten en instandhouden van openbare leesalen en bibliotheken. Een ander voorbeeld is de vrijstelling onder voorwaarden voor instellingen die zich richten op het in stand houden van bepaalde landgoederen. Aan de toepassing van deze vrijstelling zijn veelal nadere voorwaarden gebonden.

Voorbeeld belastingplichtige anbi

Een stichting met een anbi-status verkoopt T-shirts voor het goede doel. Deze anbi realiseert winst met deze activiteit en is dus belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting. De inkomsten die de anbi genereert met de verkoop van T-shirts zijn, na aftrek van de kosten die hierbij horen, belast met 15 procent vennootschapsbelasting tot 245.000 euro en met 25 procent over het meerdere (tarieven 2021). De algemene vrijstelling is hier van toepassing, als de anbi onder het winstplafond van 15.000 euro in dat jaar blijft dan wel de winst in dat jaar en de vier daaraan voorafgaande jaren in totaal niet meer bedraagt dan 75.000 euro.

Faciliteiten belastingplichtige anbi's

De vennootschapsbelasting kent een aantal faciliteiten voor belastingplichtige anbi's.

Aftrek fondswervende activiteiten

Anbi's die vennootschapsbelastingplichtig zijn, komen in aanmerking voor de aftrek voor kenbaar fondswervende activiteiten. Een anbi mag de winst die zij behaalt met kenbaar fondswervende activiteiten aftrekken van haar totale winst.

Kenbaar fondswervende activiteiten zijn activiteiten die voor minstens dertig procent met behulp van vrijwilligers worden gedaan en waarbij:

- goederen worden verkocht of diensten worden geleverd tegen een hogere prijs dan de marktprijs;
- goederen worden verkocht of diensten worden geleverd tegen de marktprijs, waarbij de kostprijs lager is dan gebruikelijk doordat voor minstens dertig procent gebruik is gemaakt van vrijwilligers; of
- goederen worden ingezameld om niet.

In al deze gevallen moet de instelling aan de koper, de afnemer of aan degene die de goederen afstaat kenbaar hebben gemaakt dat de opbrengst (vrijwel) helemaal ten goede komt aan een anbi. De toepassing van de aftrek wegens fondswervende activiteiten kan niet leiden tot een verlies.

Aftrek fictieve personeelskosten

Een belastingplichtige anbi kan onder bepaalde voorwaarden fictieve personeelskosten in aftrek van haar winst brengen. Als de anbi de winst voor minstens zeventig procent behaalt met behulp van arbeid verricht door vrijwilligers, zijn voor de anbi fictieve kosten aftrekbaar voor zover die arbeid plaats zou vinden op basis van een beloning tegen het minimumloon. Als de anbi aannemelijk kan maken dat een hoger loon gebruikelijk is, geldt dat hogere loon als fictieve aftrek. Daadwerkelijk uitgekeerde beloningen verlagen echter de aftrek voor fictieve personeelskosten. Daarnaast wordt de fictieve aftrek personeelskosten alleen in aanmerking genomen

voor zover deze meer bedraagt dan de aftrek fondswervende activiteiten. De toepassing van de aftrek wegens fictieve personeelskosten kan niet leiden tot een verlies.

Bestedingsreserve culturele instellingen

Een anbi aangemerkt als culturele instelling die haar winst voor minstens zeventig procent behaalt met behulp van vrijwilligers kan onder voorwaarden een deel van de winst reserveren door een bestedingsreserve te vormen wanneer zij in de toekomst een bestedingsvoornemen heeft. De reserve kan de instelling vormen ter financiering van investeringen in bedrijfsmiddelen of voor de dekking van uitgaven ter zake van projecten. De gereserveerde winsten moet de instelling in beginsel uiterlijk binnen vijf jaar na afloop van het jaar besteden.

Aftrekbaarheid zakelijke giften

Bedrijven die belastingplichtig zijn voor de vennootschapsbelasting kunnen giften aan anbi's aftrekken van hun winst. Voor de aftrekbaarheid bestaat een onderscheid tussen het doen van een zakelijke gift en een niet-zakelijke gift. Een voorbeeld van een zakelijke gift is sponsoring (net als bij de btw-behandeling). Sponsoring is het ter beschikking stellen van financiële middelen met de afspraak dat de verkrijger reclame of publiciteit voor de sponsor verzorgt. Wanneer een bedrijf een anbi sponsort door bijvoorbeeld de anbi te betalen in ruil voor het vermelden van de merknaam van het bedrijf, dan mag het bedrijf het hele bedrag ter grootte van de sponsoring aftrekken van haar fiscale resultaat. Voor de anbi bestaat in dat geval het risico dat zij met haar reclame activiteiten een onderneming drijft en daarmee vennootschapsbelastingplichtig is.

Ook als een anbi geen concrete tegenprestatie verricht, kunnen giften kwalificeren als aftrekbare zakelijke kosten indien hiermee de zakelijke belangen van het bedrijf worden gediend, zoals het bedrijfsimago, de aantrekkelijkheid als werkgever of als leverancier of om te voldoen aan corporate responsibility-eisen van klanten.

Giftenaftrek voor de gever (niet-zakelijke giften)

De aftrek van niet-zakelijke giften bedraagt maximaal 50 procent van de winst met een maximum van 100.000 euro. De giftenaftrek is ook van toepassing als een belastingplichtige anbi de gift doet aan een 'gelieerde anbi' of als een belastingplichtige BV een gift doet aan haar anbi-aandeelhouder (op grond van een specifieke goedkeuring van de wetgever). Deze grenzen zijn niet van toepassing als de gever kwalificeert als fondswerver (zie 'aftrek fondswervende activiteiten').

Voor een schenking van een bedrijf aan een culturele instelling geldt een extra aftrek. De aftrek op het niveau van het bedrijf mag worden verhoogd met 50 procent van het bedrag van de gift aan een culturele instelling, met een maximum van 2.500 euro.

Een anbi hoeft onder voorwaarden geen schenkbelasting te betalen over de ontvangen gift.

De anbi-status

Sinds 1917 bestaan er fiscale faciliteiten voor anbi's om goede doelen in Nederland te ondersteunen. Inmiddels heeft het begrip algemeen nut concrete vormen gekregen. Als uw instelling aan bepaalde vereisten voldoet, dan kunt u bij de Belastingdienst een verzoek voor de anbi-status indienen. Deze status is nodig om gebruik te maken van de fiscale faciliteiten.

Wat is een anbi?

De wetgever heeft fiscale faciliteiten in het leven geroepen voor zowel instellingen als gevers, omdat goede doelen belangrijk zijn voor onze samenleving. Zo hoeft de anbi geen schenkbelasting te betalen over een gift en kan de gever gebruik maken van de giftenaftrek voor de inkomsten- en vennootschapsbelasting. Ook hoeft de anbi geen erfbelasting te betalen. Als u deze faciliteiten wilt benutten, moet de Belastingdienst uw instelling aanmerken als een anbi. Volgens de wet is een anbi een instelling die voor negentig procent of meer het algemeen belang dient. Een algemeen belang staat tegenover een particulier of individueel belang. Van particulier belang is sprake als het (uitsluitend) gaat om een besloten groep zoals leden van een vereniging, bestuurders of familieleden. Een anbi mag zich wel richten op een beperkte groep, zoals het dienen van de belangen van een bepaalde gemeenschap of een bepaalde wijk. Het dienen van het algemeen belang moet blijken uit de statuten en de feitelijke werkzaamheden van de instelling. Het primair richten op een particulier of individueel belang voldoet niet.

Sinds 1 januari 2012 is er een opsomming in de wet gekomen met wat de wetgever verstaat onder algemeen nut. In tegenstelling tot vroeger is daarmee het begrip 'algemeen nut' geen open norm meer, maar een limitatieve opsomming van algemeen nuttige categorieën. Instellingen die zich inzetten voor de volgende dertien categorieën dienen het algemeen nut:

- welzijn;
- cultuur: richt uw instelling zich voor ten minste negentig procent hierop, dan kwalificeert uw instelling als culturele instelling wat extra fiscale voordelen oplevert;
- onderwijs, wetenschap en onderzoek;
- bescherming van natuur en milieu, met inbegrip van bevordering van duurzaamheid;
- gezondheidszorg;
- jeugd- en ouderenzorg;
- ontwikkelingssamenwerking;
- dierenwelzijn;
- religie, levensbeschouwing en spiritualiteit;
- de bevordering van de democratische rechtsorde;
- volkshuisvesting;
- een combinatie van de bovenstaande doelen; of
- het financieel of op andere wijze ondersteunen van een anbi.

Voorwaarden anbi-status

Naast de eis dat de instelling zich voor negentig procent of meer moet inzetten voor het algemeen nut, gelden er een aantal extra voorwaarden voordat de Belastingdienst de anbi-status toekent, zoals:

- uw instelling is een vereniging, stichting of een kerkgenootschap of een buitenlandse instelling die hiermee vergelijkbaar is;
- uw instelling heeft met het geheel van haar algemeen nuttige activiteiten geen winstoogmerk;

- niemand (geen natuurlijk of rechtspersoon) kan beschikken over het vermogen van uw instelling alsof het zijn eigen vermogen is;
- uw instelling houdt slechts een vermogen aan dat redelijkerwijs noodzakelijk is voor de continuïteit van de voorziene werkzaamheden om de doelstelling van uw instelling te bereiken;
- leden van het beleidsbepalende orgaan van uw instelling ontvangen slechts een kostenvergoeding en een niet bovenmatig bedrag aan vacatiegeld;
- bij liquidatie keert uw instelling een eventueel batig saldo uit aan een andere anbi dan wel aan een buitenlandse instelling die voor minstens negentig procent het algemeen nut beoogt; voor een culturele instelling geldt dat het batig saldo moet worden besteed aan een instelling met een gelijksoortig doel;
- uw instelling beschikt over een beleidsplan, voert een administratie en publiceert *informatie* met betrekking tot haar functioneren op internet.

Voor de publicatieplicht van financiële gegevens zijn standaardformulieren beschikbaar op de [website](#) van de Belastingdienst. Vanaf 1 januari 2021 zijn grote anbi's verplicht om gebruik te maken van de standaardformulieren voor de publicatieplicht van financiële gegevens. Voor andere anbi's geldt die verplichting niet. Grote anbi's zijn niet-fondsenwervende instellingen met totale lasten in een boekjaar van 100.000 euro of meer én fondsenwervende instellingen met totale baten in een boekjaar van 50.000 euro of meer. Wij adviseren om te beoordelen of uw anbi ook als zodanig kwalificeert en actie te ondernemen.

Een anbi mag naast haar algemeen nuttige activiteiten ook commerciële activiteiten verrichten om haar algemeen nuttige doelstelling te financieren. Wel moeten de winsten die uw instelling behaalt met commerciële activiteiten binnen een redelijke termijn toekomen aan deze doelstelling.

Sociale ondernemingen en de anbi-status

Een anbi dient met haar activiteiten of bestedingen voor minstens negentig procent het algemeen belang te dienen. Op dit moment neemt de Belastingdienst het standpunt in dat bij een donatie aan een entiteit die een sociale onderneming drijft, geen sprake kan zijn van een algemeen nuttige besteding. In onder andere het [Beter Geven rapport](#) en de fiscale literatuur wordt gesteld dat wanneer een donatie echter tot doel heeft om één of meer van de statutair algemeen nuttige doelen van de anbi te bereiken, deze besteding voor het 90%-criterium zou moeten mogen gelden

als een uitgave voor het algemeen nut. Een van de voorwaarden hierbij zal dan moeten zijn dat er voldoende waarborgen zijn voor de invulling van de algemeen nuttige aanwending.

Verkrijgen en verliezen van de anbi-status

Voor het verkrijgen van de anbi-status moet uw instelling een anbi-beschikking aanvragen. Het aanvraagformulier is te vinden op de website van de [Belastingdienst](#) en moet, na het invullen, per post verstuurd worden.

Wanneer de Belastingdienst uw aanvraag afwijst, kunt u daartegen in bezwaar gaan. Als uw instelling de anbi-status verkrijgt, wordt ze opgenomen in het [anbi-register](#) op de website van de Belastingdienst.

Voldoet uw instelling niet langer aan de voorwaarden voor de anbi-status, dan kan de Belastingdienst de anbi-status intrekken. Dit kan ook met terugwerkende kracht als uw instelling had moeten weten dat zij niet langer voldeed. Ook kan het zijn dat een instelling zelf niet langer aangemerkt wil zijn als anbi, bijvoorbeeld om niet onder de publicatieplicht van gegevens te vallen. Houdt er rekening mee dat bij intrekking van de anbi-status vanaf een bepaald vermogen, de instelling jaarlijks binnen acht maanden via een [formulier](#) op de website van de Belastingdienst opgave moet doen van gegevens over schenkingen en het vermogensverloop van de instelling. Doet de instelling dat niet, dan riskeert ze een boete.

De stichting als goeddoelorganisatie

Goede doelen kunnen gebruik maken van diverse rechtsvormen, waarvan de stichting de meest gebruikte is. De wettelijke regels voor de stichting maken deze rechtsvorm uitermate geschikt voor charitatieve doeleinden. Maar er zijn diverse aandachtspunten.

Een stichting is een rechtspersoon. Dit betekent dat de stichting zelfstandig schulden en bezittingen, een eigen boekhouding en een afgescheiden vermogen heeft. De aansprakelijkheid strekt in beginsel niet verder dan het vermogen van de stichting.

De stichting moet een doel hebben dat zij met haar vermogen en haar activiteiten tracht te verwezenlijken. Het doel mag niet zijn het doen van uitkeringen aan oprichters of personen die lid zijn van de organen (zoals het bestuur) van de stichting. Uitkeringen aan derden mogen alleen een ideële of sociale strekking hebben, en dat is juist wat een goeddoelorganisatie beoogt. Een ander belangrijk kenmerk van de stichting is het ledenverbod, dit in tegenstelling tot een vereniging. De besluitvorming ligt in handen bij het bestuur.

Ook andere rechtsvormen kunnen als goed doel met een anbi-status fungeren, zoals een vereniging of een kerkgenootschap. Bepaalde rechtsvormen, zoals een vennootschap met een in aandelen verdeeld kapitaal (denk aan een nv of een bv), een coöperatie of een onderlinge waarborgmaatschappij zijn expliciet

uitgesloten voor het verkrijgen van de anbi-status. Sbbi's opereren veelal als vereniging of stichting, evenals de vermogensfondsen en de fondswervende instellingen. De stichting wordt het vaakst gebruikt als goeddoelorganisatie, daarom ligt hierna de focus op deze rechtsvorm.

Formaliteiten stichting

Een stichting wordt opgericht bij notariële akte. Dit kan een akte van oprichting zijn, of een testament. In de akte worden de statuten van de stichting opgenomen. De statuten moeten een aantal gegevens bevatten zoals de naam en statutaire zetel van de stichting, het doel van de stichting, de wijze van benoeming en ontslag van bestuurders, en de manier waarop de bestemming van het liquidatieoverschot wordt vastgesteld. De statuten kunnen alleen (bij notariële akte) worden gewijzigd wanneer de statuten dit bepalen. Als deze mogelijkheid niet in de statuten is opgenomen of als het doel van de stichting wordt gewijzigd, kan de rechter de statuten wijzigen. Bij een wijziging van het doel moet het nieuwe doel zoveel mogelijk verwant zijn aan het oorspronkelijke doel. Nadat de stichting is opgericht, wordt deze ingeschreven in het Handelsregister van de Kamer van Koophandel (KvK).

De statuten moeten daarnaast aan een aantal fiscale eisen voldoen voor het verkrijgen van de anbi-status. De belangrijkste hiervan is de liquidatiebepaling. Een bepaling over de bestemming van het vermogen na ontbinding van de stichting is juridisch

verplicht, maar voor de anbi-eisen geldt aanvullend dat uit de statuten moet blijken dat het vermogen dat na opheffing van de anbi overblijft, zal worden besteed aan een anbi en voor een culturele instelling geldt dat het batig saldo moet worden besteed aan een instelling met een gelijksoortig doel.

Naast de statuten van de stichting kunt u ervoor kiezen een reglement op te stellen. Hierin kunt u regels vastleggen voor bijvoorbeeld de besluitvorming van het bestuur of voor het opstellen van een jaarlijks budget of begroting. Het reglement kan tevens dienen als een soort handleiding voor de dagelijkse gang van zaken.

Bestuur

Het bestuur is belast met het bepalen van de strategie en het beleid van de stichting om het doel te verwezenlijken en vertegenwoordigt de stichting onbeperkt en onvoorwaardelijk. Het bestuur mag de stichting niet borg laten staan of als hoofdelijk schuldenaar laten optreden of overeenkomsten aangaan tot aankoop, verkoop of bezwaren van registergoederen, tenzij de statuten dit uitdrukkelijk toestaan.

Bij beslissingen over het vermogen is het voor het verkrijgen en behouden van de anbi-status van belang rekening te houden met het zogenaamde beschikkingsmacht criterium. Een natuurlijk persoon of een rechtspersoon in de functie van bestuurder en/of beleidsbepaler mag namelijk niet over het vermogen van de

stichting beschikken alsof het zijn eigen vermogen is. Dit criterium verzekert (onder andere) dat de stichting onafhankelijk is van donateurs en begunstigen. Bestuurders en beleidsbepalers mogen daarom geen meerderheid in de zeggenschap hebben over het vermogen van de instelling. De onafhankelijke besluitvorming moet gewaarborgd zijn, bijvoorbeeld door te kiezen voor minimaal drie (onafhankelijke) bestuurders met evenveel stemrecht. Juridisch is het mogelijk om één bestuurder te benoemen, maar voor het verkrijgen van de anbi-status is dit onvoldoende omdat daarmee niet wordt voldaan aan het beschikkingsmacht criterium. Het bestuur moet de statuten (en reglementen) van de stichting en de wettelijke bepalingen naleven. Als er geen ander orgaan dan het bestuur is ingesteld, zoals een Raad van Toezicht, is het bestuur geen rekening en verantwoording van zijn beleid schuldig aan een ander orgaan. Het is echter wel mogelijk dat een bestuur van een stichting op verzoek van het Openbaar Ministerie of van een belanghebbende door de rechter wordt gecontroleerd en kan worden ontslagen (bijvoorbeeld wegens wanbeheer).

Een additionele kwaliteitseis om de anbi-status te bezitten is de integriteitseis. De stichting en mensen die daar rechtstreeks bij betrokken zijn, mogen niet aanzetten tot haat of het gebruik van geweld. Bestuurders, leidinggevend en gezichtsbepalende personen mogen hiervoor in de afgelopen vier jaar niet zijn veroordeeld.

Intern toezicht

De stichting kan in de statuten naast het bestuur een toezichthoudend orgaan instellen: een raad van commissarissen, bij een stichting ook wel raad van toezicht of raad van advies genoemd. De leden van deze raad moeten natuurlijke personen zijn. De raad heeft specifieke bevoegdheden in een adviserende of controlerende rol richting het bestuur, al naar gelang de wensen. Vaak bepalen de statuten dat het bestuur periodiek

verantwoording moet afleggen aan de raad van toezicht als deze is ingesteld. Ook is mogelijk dat de raad van toezicht een doorslaggevende stem heeft als in een bestuursvergadering de stemmen staken, of dat bepaalde bestuursbesluiten aan de goedkeuring van de raad van toezicht zijn onderworpen. In plaats van een apart orgaan met toezichtfunctie kan de stichting kiezen voor een bestuursmodel waarbij uitvoerende en niet-uitvoerende bestuurders samen één orgaan vormen. Dit zal vanaf 1 juli 2021 in de wet worden vastgelegd.

Bestuurdersaansprakelijkheid

Een stichting is zelf drager van rechten en verplichtingen omdat zij een rechtspersoon is. Een bestuurder die namens de stichting handelt, bindt in beginsel alleen de stichting en niet zichzelf. Er zijn echter uitzonderingen waardoor de bestuurder persoonlijk aansprakelijk kan worden gesteld.

De stichting heeft de mogelijkheid om zelf een (voormalige) bestuurder aan te spreken als hij zijn taak niet behoorlijk heeft verricht. Schiet een bestuurder bij de taakvervulling (ernstig) tekort, dan kan de stichting hem voor de daaruit voortvloeiende schade aansprakelijk stellen. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn als de administratie niet naar behoren wordt bijgehouden of als een bestuurder zich niet houdt aan de statuten of reglementen van de stichting. Een bestuurder kan onder omstandigheden ook door de curator worden aangesproken in geval van faillissement van de stichting.

Een bestuurder kan ook aangesproken worden door natuurlijke personen en rechtspersonen buiten de stichting. Die aansprakelijkheid kan onder meer ontstaan als de stichting niet is ingeschreven in het Handelsregister of als een bestuurder in zijn functie een onrechtmatige daad of wanprestatie pleegt jegens een derde of die derde misleidt. In dat geval kan de derde

de bestuurder aansprakelijk stellen voor de door hem geleden schade. Hiervoor is wel vereist dat de bestuurder een voldoende ernstig persoonlijk verwijt gemaakt kan worden dat rechtvaardigt dat de derde de bestuurder aanspreekt naast of in plaats van de stichting zelf.

Als een bestuurder persoonlijk aansprakelijk is, kunnen onder omstandigheden ook de overige bestuursleden worden aangesproken als gehandeld is op basis van een gezamenlijk bestuursbesluit. Dit is ook mogelijk als de andere bestuursleden niets hebben gedaan om de gevolgen van het handelen van de aansprakelijke bestuurder te beperken of te voorkomen.

Vermogen

De stichting kan haar ideële doel verwezenlijken via onder meer het binnenhalen van donaties, erfenissen, schenkingen, organiseren van fondswervende activiteiten of via het verkrijgen van subsidies. Ook commerciële activiteiten zijn een optie, maar ze mogen alleen worden verricht voor het financieren van het algemeen nut. Dit kan in de statuten worden opgenomen, maar wordt voor de anbi-status ook op feitelijkheid getoetst.

Het bestuur voert de financiële administratie van de stichting. Goeddoelstichtingen zijn meestal niet verplicht een jaarrekening op te stellen. Wel moet het bestuur jaarlijks een balans en staat van baten en lasten opstellen. Dit zijn interne stukken die in beginsel niet openbaar gemaakt hoeven te worden. Een anbi moet deze stukken wel openbaar maken, bijvoorbeeld door deze op haar website te plaatsen.

Een stichting mag geen uitkeringen doen anders dan uitkeringen met een ideële en sociale strekking (het zogeheten uitkeringsverbod). Besteding van (een deel van) het vermogen van de stichting aan oprichters of bestuurders is slechts mogelijk als

daar een tegenprestatie tegenover staat. Zo vallen loonbetalingen van werknemers die een arbeidsovereenkomst hebben met de stichting niet onder het uitkeringsverbod. Handelen in strijd met het uitkeringsverbod kan leiden tot ontbinding van de stichting op verzoek van het Openbaar Ministerie.

Sinds 2020 moet de stichting een (intern) register bijhouden van uitkeringen aan (rechts)personen die niet meer bedragen dan 25 procent van het voor uitkering vatbare bedrag volgens de jaarstukken. Personen aan wie een uitkering wordt gedaan van meer dan 25 procent van dit bedrag, moeten in het UBO-register worden vermeld.

Er is wetgeving in de maak om de transparantie van stichtingen te vergroten. Het wetsvoorstel transparantie maatschappelijke organisaties zal stichtingen verplichten om op verzoek van bepaalde overheidsinstanties informatie te geven over herkomst, doel en omvang van donaties van buiten de EU/EER. Donaties kunnen zowel geldelijke bijdragen als bijdragen in natura zijn. Bij substantiële donaties is het ook mogelijk om informatie over de buitenlandse donateur op te vragen bij de verkrijgende instelling.

Volgens het wetsvoorstel transparantie maatschappelijke organisaties worden stichtingen ertoe verplicht om jaarlijks hun balans en hun staat van baten en lasten te deponeren bij het Handelsregister. Deze deponeringsplicht zal gelden voor stichtingen die niet vallen onder de jaarrekeningplicht of een daarmee vergelijkbare verantwoordingsplicht. De gedeponeerde stukken zijn alleen toegankelijk voor bepaalde overheidsinstanties.

Ontbinding van de stichting

Ontbinding van een stichting kan op diverse manieren plaatsvinden. Allereerst is opheffing van de stichting mogelijk via een besluit van het bestuur tot ontbinding. Een stichting kan ook door de rechtbank worden ontbonden. Dit is bijvoorbeeld wanneer het doel is bereikt of wanneer het doel niet meer kan worden bereikt en wijziging van het doel in een zoveel mogelijk verwant doel niet mogelijk of wenselijk is. Ook als het doel of de strekking van de stichting indruist tegen de goede zeden of de openbare orde kan zij worden ontbonden (of verboden). Dat geldt ook als het handelen van bestuurders in strijd is met geldende wetgeving. Een andere grond voor ontbinding is de situatie waarin de stichting door haar feitelijk handelen niet meer beantwoordt aan de wettelijke omschrijving van een stichting. Dit kan het geval zijn als zij een ledensysteem kent of commerciële activiteiten ontplooit om de opbrengsten daarvan aan haar oprichters of bestuurders uit te keren.

Vereffening

Als een stichting op het moment van ontbinding geen enkele baten heeft, dan houdt zij op te bestaan op het moment van ontbinding. In andere gevallen blijft de ontbonden stichting na ontbinding voortbestaan voor de vereffening van haar vermogen. Tijdens deze vereffening worden de lopende zaken afgewikkeld, vorderingen geïnd, schulden betaald en bezittingen verkocht.

Als het bedrag van de schulden van de ontbonden stichting groter blijkt te zijn dan de baten, moeten de vereffenaars een aangifte tot faillietverklaring doen. Deze plicht vervalt als alle bekende schuldeisers ermee instemmen dat de vereffening zonder faillissement verder gaat. Volgt er alsnog een faillissement, dan gelden vervolgens de regels van faillissement en zorgt de faillissementscurator voor de verdere afwikkeling.

De statuten moeten een bepaling bevatten over de bestemming van het liquidatieoverschot of over de wijze waarop deze bestemming zal worden vastgesteld. Omdat een goed doel veelal de anbi-status zal bezitten, moet het batige saldo uitgekeerd worden aan een anbi. Nadat de financiële afwikkeling heeft plaatsgevonden en het liquidatieoverschot is uitgekeerd, houdt de stichting op te bestaan. De vereffenaars melden vervolgens bij de KvK en de Belastingdienst dat de stichting is beëindigd.

De boeken en bescheiden van de ontbonden stichting moeten tot zeven jaar na het einde van de rechtspersoon worden bewaard door een bewaarder die daarvoor is aangewezen in de statuten van de stichting of door het stichtingsbestuur.

Welk juridisch jasje past de sociale onderneming?

Sociale ondernemingen bevinden zich door hun sociaal maatschappelijke doelstelling min of meer in het midden tussen enerzijds klassieke meer kapitaal gerichte ondernemingen en anderzijds goede doelen. Dat maakt dat de stichting ook voor deze, in zeker opzicht, filantropisch gerichte ondernemingen een passende rechtsvorm kan zijn. Sociale ondernemingen zijn evenwel in belangrijke mate ondernemend, waardoor afhankelijk van hun wensen en omstandigheden andere rechtsvormen beter kunnen passen.

Een garderobe aan juridische jaszjes

De meest voorkomende rechtsvormen bij sociale ondernemingen zijn de bv, de stichting en een combinatie van deze twee. Ook hebben veel sociale ondernemingen de vorm van een eenmanszaak of een vof. Daarnaast worden in mindere mate de vereniging en coöperatie gebruikt. De nv komt maar weinig voor. Aangezien de stichting hiervoor al uitgebreid is behandeld, volgt hierna een beknopte uiteenzetting van de bv, de vereniging, de coöperatie en de combinatie van een stichting en bv. Ieder van deze entiteiten kent belangrijke voor- en nadelen. Na een bespreking van de afzonderlijke rechtsvormen volgt een toelichting op de mogelijkheden voor de vormgeving van de governance en ten slotte een lijst met overwegingen om u op weg te helpen bij de keuze voor de rechtsvorm voor uw sociale onderneming.

Besloten vennootschap (bv)

Een bv werkt met een in aandelen verdeeld eigen kapitaal, waarbij de aandeelhouders eigenaar zijn. Deze aandelen staan op naam en zijn in beginsel beperkt verhandelbaar. Dit is anders bij de nv, waarbij de aandelen vrij verhandelbaar zijn. Er bestaan verschillende soorten aandelen. Gewone aandelen geven het recht op zowel medezeggenschap als op winstdeling. Deze rechten zijn ook te splitsen door gebruik te maken van stemrechtloze aandelen, die recht geven op winstdeling, en winstrechtloze aandelen, die recht geven op medezeggenschap. Een andere variant is (cumulatief) preferente aandelen, die de aandeelhouder een aantal voorkeursrechten bieden, zoals een vaststaand jaarlijks dividend en voorrang bij de verdeling van dividend. Ook kunnen preferente aandelen extra stemrecht geven. Prioriteitsaandelen zijn kort gezegd aandelen met meer medezeggenschap over specifieke onderwerpen. Specifieke rechten die aan aandelen worden gekoppeld, moeten in de statuten worden vastgelegd. Daarnaast is het ook mogelijk de zeggenschap op (gewone) aandelen los te koppelen van de gerechtigdheid tot dividenden door deze te certificeren, via een stichting administratiekantoor. Daarbij verkrijgt de stichting administratiekantoor de aandelen en geeft daarvoor certificaten van aandelen uit. De certificaathouder heeft daarmee recht op de opbrengst uit het onderliggende aandeel. De stichting administratiekantoor houdt het stemrecht op het aandeel. Het certificaat kan verhandeld worden, het onderliggende aandeel niet.

De winst van een bv is - anders dan bij een stichting of vereniging - in de basis altijd belast met vennootschapsbelasting. Voor de btw en loonbelasting wordt de bv in beginsel niet anders behandeld dan een stichting of vereniging. Daarover kunt u meer lezen in het voorgaande hoofdstuk '*Fiscale regels*'. Let op dat voor sommige fiscale faciliteiten de anbi-status vereist is en dat een bv niet als anbi kan worden aangemerkt.

Voor- en nadelen van de bv

Een bv kent geen beperkingen in de doelstelling zoals bij een stichting en is bij uitstek een rechtsvorm waarin winstuitkering gefaciliteerd wordt. Daarnaast biedt de bv meer mogelijkheden om kapitaal te verwerven doordat deze aandelen kan uitgeven. Ook het verkrijgen van bijvoorbeeld een lening kan eenvoudiger zijn. Het verstrekken van financiering aan een onderneming die (ook) een commercieel doel nastreeft, wordt soms als minder risicovol geacht, temeer wanneer de directe aandeelhouders privépersonen zijn. Om dezelfde reden zullen afnemers soms ook eerder kiezen voor een product of dienst van een financieel stabiele bv dan van een niet-commerciële onderneming. Tot slot is de bestuurder van een bv niet privé aansprakelijk voor de schulden van de bv (behalve bij fraude of nalatigheid) en een aandeelhouder is alleen aansprakelijk voor het deel dat hij of zij in de bv investeert.

Het nadeel van een bv is dat deze rechtsvorm geen (h)erkenning biedt voor het nastreven van een maatschappelijk doel. Voor de buitenwereld heeft de bv veelal het stempel dat de onderneming enkel draait om het maken van winst. Een bv zal dan ook niet altijd makkelijk donaties en subsidies aan kunnen trekken, omdat de maatschappelijke doelstelling niet automatisch gewaarborgd is in de commerciële rechtsvorm en ontvangen gelden daarom ook zouden kunnen worden aangewend voor de commerciële belangen van de onderneming. De hogere administratieve lastendruk kan een ander nadeel kan zijn. Denk daarbij bijvoorbeeld aan de jaarrekening en aangifte vennootschapsbelasting.

De bvm, de bv met een maatschappelijk doel

Het kabinet Rutte III wilde een wettelijke regeling 'die ondernemers de mogelijkheid biedt te kiezen voor een maatschappelijke BV'. Op 10 juli 2020 heeft toenmalig staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat, Mona Keijzer, in een Kamerbrief de inzet van het kabinet uiteengezet om sociale ondernemingen beter op de kaart te krijgen en te faciliteren. Op de valreep voor de Kamerverkiezingen 2021 is een aanzet daartoe in consultatie gebracht.

Deze maatschappelijke bv, aangeduid als bvm, moet maatschappelijk ondernemingen de erkenning en herkenning bieden waar zij behoefte aan hebben. Op 9 maart 2021 is de internetconsultatie Besloten vennootschap met een maatschappelijk doel geopend. De beoogde regeling moet het kort gezegd mogelijk maken een BVm-status te verwerven waarmee een onderneming uitstraalt dat het maken van maatschappelijke impact boven het uitkeren van winst aan de aandeelhouders gaat. Zie voor meer informatie en achtergrond ook '[Aanzet voor een maatschappelijke BV: consultatie BVm](#)'.

Vereniging

Een vereniging is een samenwerkingsvorm tussen twee of meer personen (leden) met een gemeenschappelijk doel. Dat doel ziet meestal op maatschappelijke activiteiten. De vereniging heeft dus niet als doel het maken van winst. De vereniging mag wel winst maken, maar deze winst moet ten goede komen aan haar maatschappelijke activiteiten. Deze winst mag de vereniging dus niet verdelen onder de bestuurders en/of de leden.

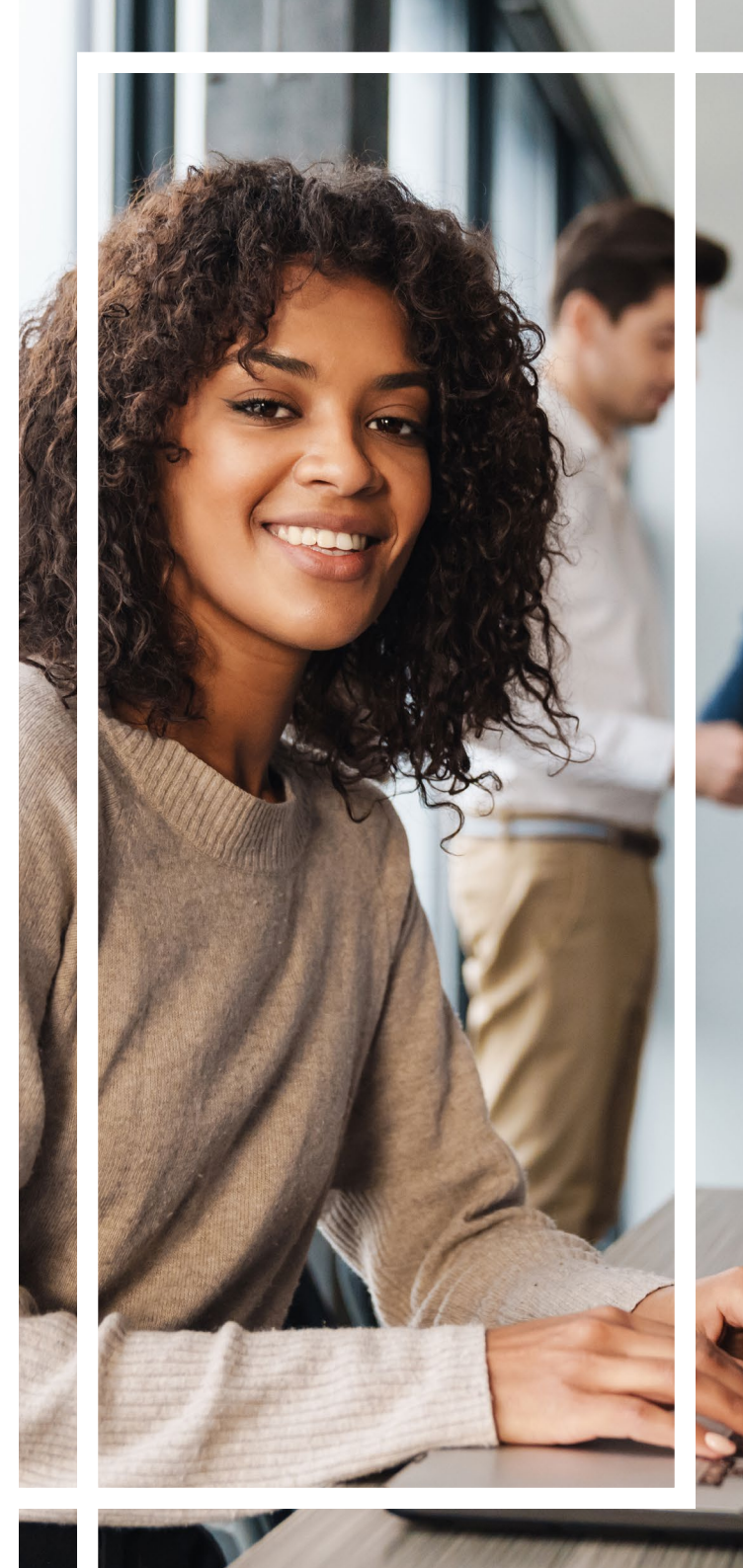
Een vereniging lijkt op een stichting, maar er zijn verschillen. De leden van een vereniging hebben namelijk de uiteindelijke zeggenschap, terwijl die bij een stichting bij de bestuurders ligt. De leden van een vereniging benoemen het bestuur, dat meestal ook uit leden bestaat, en hebben allemaal een stem in de algemene ledenvergadering. De algemene ledenvergadering neemt de beslissingen over de organisatie. Door de mate van inspraak zal een vereniging vaak betrokken leden hebben. In tegenstelling tot een bv heeft een vereniging geen aandeelhouders.

Alle verenigingen hebben rechtspersoonlijkheid. Een vereniging kan worden opgericht met volledige rechtsbevoegdheid of met beperkte rechtsbevoegdheid. Alleen voor een vereniging met volledige rechtsbevoegdheid geldt dat de oprichting door een notaris moet worden gedaan en inschrijving in het Handelsregister verplicht is. Een vereniging met volledige rechtsbevoegdheid kan bijvoorbeeld geld lenen en subsidie ontvangen. Een vereniging met beperkte rechtsbevoegdheid kan dat niet.

Lees meer over de manier waarop een vereniging wordt behandeld voor btw, loonbelasting en vennootschapsbelasting in het hoofdstuk '[Fiscale regels](#)'. In de paragraaf over de vennootschapsbelasting komen een aantal fiscale faciliteiten aan de orde onder de kopjes 'Faciliteiten belastingplichtige anbi's' en 'Giftenaftrek voor de gever'. Voor die faciliteiten is vereist dat de vereniging de anbi-status heeft.

Voor- en nadelen van de vereniging

Het voordeel van de vereniging is dat deze rechtsvorm bijdraagt aan de (h)erkenning van het nastreven van een maatschappelijk doel. Een ander voordeel is dat een vereniging een anbi- of sbbi-status kan verkrijgen en dus gebruik kan maken van fiscale faciliteiten.

Een nadeel kan zijn dat een eventuele winst altijd ten goede moet komen aan de maatschappelijk doelstelling en niet mag worden uitgekeerd. Daarnaast is de bestuurder van een vereniging met beperkte rechtsbevoegdheid privé aansprakelijk voor de schulden van de vereniging. Dat is niet het geval bij een vereniging met volledige rechtsbevoegdheid, maar om die volledige rechtsbevoegdheid te verkrijgen is inschrijving in het Handelsregister vereist en is tevens een gang naar de notaris verplicht. Dit brengt kosten met zich mee.

Coöperatie

De coöperatie is een bijzondere vorm van de vereniging. Ook bij deze rechtsvorm hebben de leden via de algemene ledenvergadering de zeggenschap en benoemen ze het bestuur. In tegenstelling tot een reguliere vereniging mag een coöperatie wel een winsttoegmerk hebben en mag ze de winst uitkeren aan haar leden. De coöperatie wordt veel gebruikt om economische samenwerking te faciliteren waarbij de gedachtegang is 'samen sta je sterk'. De coöperatie maakt afspraken voor en met de leden, waar ieder lid van kan profiteren. Deze rechtsvorm kan vergaande betrokkenheid van stakeholders faciliteren. Denk daarbij bijvoorbeeld aan ondernemers, werknemers, zzp-ers, financiers en maatschappelijke stakeholders.

Over de winst van een coöperatie wordt, op dezelfde wijze als bij een bv, vennootschapsbelasting geheven. De deelname in een coöperatie wordt bij de leden in grote lijnen op dezelfde manier behandeld als een aandeel in een bv bij de aandeelhouders. Een coöperatie wordt voor btw en loonbelasting in beginsel niet anders behandeld dan een bv, stichting of vereniging. Daarover kunt u meer lezen in het hoofdstuk '*Fiscale regels*'. Let op dat voor sommige fiscale faciliteiten de anbi-status vereist is en dat een coöperatie niet als anbi kan worden aangemerkt.

Voor- en nadelen van de coöperatie

De coöperatie heeft min of meer dezelfde voordelen als een commerciële onderneming in de vorm van bv, maar wordt makkelijker (h)erkend als maatschappelijke onderneming omdat de rechtsvorm naar haar aard en karakter maatschappelijk gericht is. Daarnaast zijn de leden van een coöperatie niet privé aansprakelijk voor schulden van de coöperatie.

Alle investeerders worden lid van de coöperatie en de leden hebben de uiteindelijke zeggenschap. Dit kan een groot voordeel zijn, omdat het een optimale vorm is om stakeholders als leden volledig te betrekken bij de onderneming: een stakeholderbetrokkenheid in optima forma. Anderzijds kan dit ook als nadeel uitwerken omdat de maatschappelijke doelstelling onder druk kan komen te staan van de individuele belangen van de leden. Het kan de besluitvorming minder efficiënt maken en het is voor de ondernemer uiteraard een grote stap om de uiteindelijke zeggenschap uit handen te geven aan de betrokken leden.

Een ander nadeel ziet op de financiering: net als bij een stichting kunnen financiers een investering in een coöperatie soms als risicovol ervaren. Verder moet een coöperatie, net als de bv, jaarlijks jaarstukken opstellen en zich inschrijven in het Handelsregister. Ten slotte, bij de ontbinding van de coöperatie zijn de leden aansprakelijk voor het eventuele tekort en de coöperatie is in internationaal perspectief een relatief onbekende rechtsvorm.

Combinatie stichting en bv

Omdat er nog geen rechtsvorm is die volledig aansluit op de behoeftes van sociale ondernemingen, wordt in de praktijk regelmatig een combinatie van een bv en een stichting gebruikt. Hierbij worden de bedrijfsactiviteiten zodanig gesplitst dat de activiteiten waarmee met name de boterham wordt verdient in de bv plaatsvinden en de ideële en maatschappelijke activiteiten in de stichting. De winst die wordt gemaakt in de bv is tevens beschikbaar voor de aandeelhouders, de winst die wordt gemaakt in de stichting blijft beschikbaar voor de ideële en maatschappelijke doelstelling.

Voor- en nadelen van de combinatie stichting en bv

Deze combinatie kan helpen bij het bereiken van de gewenste (h)erkenning voor het nastreven van een maatschappelijk doel. Voor het borgen van de doelstelling kan de stichting bijvoorbeeld een prioriteitsaandeel in de bv krijgen die de stichting bijzondere zeggenschap geeft over de koers van de bv. Dat kan ook zorgen voor continuïteit van de sociaalmaatschappelijke doelstelling van de onderneming na het uitreden van de oprichters. Het stichtingsbestuur kan met het prioriteitsaandeel meer of minder vergaande zeggenschap krijgen om te toetsen of de bv nog steeds haar sociaalmaatschappelijke doelstelling uitoefent. Als dit aandeel winstdelend is, krijgt de stichting gerechtigdheid tot een deel van de winst van de bv in de vorm van een dividenduitkering. Dat kan voorzien in een borging van de financieringsstroom voor de maatschappelijke doelstelling. Verder kan, doordat deze gecombineerde rechtsvorm een splitsing mogelijk maakt in de financiering, zowel financiering worden aangetrokken via investeerders als via donaties en subsidies.

Een nadeel van deze gecombineerde rechtsvorm is de administratieve complexiteit, zowel qua kosten als qua tijdsbeslag. Daarbij moet een splitsing tussen de sociale en commerciële activiteiten wel mogelijk zijn. Dat vereist in eerste instantie een afweging van welke activiteiten in welke entiteit moeten worden ondergebracht. Daarnaast is - afhankelijk van hoe verweven de stichting en bv zijn - soms een afweging nodig van welke kosten bij welke activiteiten en entiteit thuishoren. Deze rechtsvorm vereist soms dan ook meer uitleg naar buiten toe. Tot slot moet deze gecombineerde rechtsvorm worden geleid door grotendeels verschillende, van elkaar onafhankelijke besturen. Deze complexere overlegstructuur kan bijdragen aan de zorgvuldigheid en effectiviteit van de besluitvorming, maar maakt deze vrijwel onvermijdelijk tijdsintensiever.

Rechtsvorm	Voordelen	Nadelen
bv	<ul style="list-style-type: none"> • Geen eisen voor de doelstelling. • Winstuitkering mogelijk aan aandeelhouders. • Makkelijker om externe/bancaire financiering te verkrijgen. • Beperkte aansprakelijkheid aandeelhouders: derden kunnen de aandeelhouder niet aanspreken voor verplichtingen van de vennootschap en aandeelhouders zijn niet gehouden in de verliezen van de vennootschap bij te dragen boven het bedrag dat zij op hun aandelen behoren te storten. 	<ul style="list-style-type: none"> • Geen (h)erkenning voor nastreven van maatschappelijk doel. • Moeilijker toegang tot donaties en subsidies. • Administratieve lasten. • Geen anbi-status mogelijk. • Aandelen zijn in principe overdraagbaar, maar daarvoor is inschakeling van een notaris verplicht.
vereniging	<ul style="list-style-type: none"> • (H)erkenning nastreven van maatschappelijk doel. • Grote mate van betrokkenheid stakeholders. • Verkrijging van een anbi-/sbbi-status mogelijk. • Kent leden; contributies van de leden vormen de voornaamste bron van inkomsten. 	<ul style="list-style-type: none"> • Soms lastiger toegang tot externe/bancaire financiering. • Winstuitkering naar bestuurders/leden/oprichters niet mogelijk. • Administratieve lasten, behalve wanneer bestuurders privé aansprakelijk zijn. • Ongewenste inspraak van leden.
coöperatie	<ul style="list-style-type: none"> • Geen eisen voor de doelstelling. • Winstuitkering mogelijk naar bestuurders/leden. • (H)erkenning nastreven van maatschappelijk doel. • Grote mate van betrokkenheid stakeholders. • Beperkte aansprakelijkheid. • Leden kunnen vrijelijk toe- en uittraden. • Lidmaatschap is overdraagbaar, mits in de statuten bepaald. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ongewenste inspraak van leden/maatschappelijke doelstelling kan opzij geschoven worden. • Besluitvorming minder efficiënt. • Administratieve lasten. • Internationaal een minder bekende rechtsvorm. • Geen anbi-status mogelijk. • Toepasselijkheid van de verenigingsstructuur. • De leden zijn aansprakelijk bij ontbinding (NB de aansprakelijkheid van de leden kan uitgesloten worden bij een coöperatie u.a.).
stichting	<ul style="list-style-type: none"> • (H)erkenning nastreven van maatschappelijk doel. • Verkrijging van een anbi-/sbbi-status mogelijk. • Makkelijker toegang tot donaties en subsidies. • Efficiënte besluitvorming (leden geen inspraak). • Afscherming aansprakelijkheid voor betrokken privépersonen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Soms lastiger toegang tot externe/bancaire financiering. • Winstuitkering naar bestuurders/leden/oprichters niet mogelijk. • Eisen voor de doelstelling. • Kent een ledenverbod.
stichting + bv	<ul style="list-style-type: none"> • (H)erkenning nastreven van maatschappelijk doel. • Continuïteit na uittraden oprichters. • Splitsing financiering mogelijk. • Borging maatschappelijke doelstelling mogelijk. • Borging financieringsstroom voor maatschappelijke doelstelling mogelijk. • Verkrijging van een anbi-/sbbi-status mogelijk voor de stichting. 	<ul style="list-style-type: none"> • Administratief complexer en mogelijk dubbele administratieve lasten. • Vereist soms meer uitleg naar buiten. • Vereist afweging welke activiteiten in welke entiteit worden ondergebracht. • Complexere overlegstructuur (meerdere besturen). • Splitsing sociale en commerciële activiteiten moet mogelijk zijn.

Inrichting governance verschillende rechtsvormen

De inrichting van de samenwerking tussen de organen van de gekozen rechtsvorm (governance) zal per rechtsvorm verschillen. Hieronder vindt u per rechtsvorm enkele overwegingen voor de governance.

Bv

Een bv kent een bestuur en een algemene vergadering van aandeelhouders. Het bestuur is belast met het besturen van de bv. Bestuurders geven de dagelijkse leiding aan het bedrijf. De algemene vergadering vertegenwoordigt de belangen van de aandeelhouders. Daarnaast kan worden gekozen voor intern toezicht door een raad van commissarissen (RvC). Deze heeft als taak het toezicht houden en adviseren van het bestuur. Bij de uitoefening van zijn taak dient de RvC zich te richten naar het belang van de vennootschap en de met haar verbonden onderneming. Deze keuze voor intern toezicht is in beginsel niet verplicht.

Stichting

De stichting kent, anders dan bij de bv of de vereniging, geen leden en kent meestal slechts één orgaan, namelijk het bestuur. Het bestuur bestuurt en vertegenwoordigt de stichting. Tenzij de statuten anders bepalen, is het bestuur geen rekening en verantwoording aan anderen verschuldigd. Bij de statuten kan eventueel een Raad van Toezicht (RvT) worden ingesteld met (verregaande) bevoegdheden om intern toezicht te houden. Een nieuwe ontwikkeling is dat per 1 juli 2021 de Wet Bestuur en Toezicht Rechtspersonen (WBTR) in werking zal treden. De WBTR is onder andere bedoeld om het bestuur en toezicht van onder meer verenigingen en stichtingen te verbeteren. Nieuw is dat bestuursleden en toezichthouders straks de plicht hebben het belang van de stichting voorop te stellen. Dat klinkt logisch, maar anders dan bij de bv en nv was dat nog niet in de wet vastgelegd.

Bij een combinatie van een stichting en bv is het mogelijk om een gezamenlijk toezichthoudend orgaan in te stellen. Een gezamenlijke raad van toezicht op het niveau van de stichting kan de toezicht op het bestuur voor zijn rekening nemen. Als de stichting aandelen heeft in de bv, is het mogelijk om aan die aandelen ook bijzondere toezichthoudende rechten toe te kennen. Indien gewenst kan het stichtingsbestuur daarmee effectief een toezichthoudende functie ten aanzien van de bv vervullen. De stichting kan ook bijzonder instemmingsrecht krijgen voor het doen van dividenduitkeringen.

Vereniging en coöperatie

Zowel de vereniging als de coöperatie kent naast het bestuur leden. Alle leden tezamen vormen de algemene ledenvergadering, die binnen de vereniging/coöperatie belangrijke bevoegdheden heeft. Ieder van de leden heeft daarin tenminste één stem. Bij verenigingen/coöperaties met veel leden zou de algemene vergadering een onwerkbaar geheel opleveren.

In de regel ligt de oplossing daarvoor in het samenstellen van de algemene ledenvergadering uit afgevaardigden van de leden (een ledenraad). De algemene vergadering benoemt het bestuur, dat uit zijn midden een voorzitter, een secretaris en een penningmeester kiest (tenzij de statuten anders bepalen). Het bestuur is belast met het besturen van de vereniging en vertegenwoordigt deze tegenover derden.

Code Sociale Ondernemingen

Er is een [Code Sociale Ondernemingen](#) dat is gebaseerd op de grondslag van sociaal ondernemen. Sociale ondernemingen zoeken vaak naar herkenning. Ook hun stakeholders willen sociale ondernemingen

kunnen onderscheiden. Een onafhankelijke commissie heeft op basis van de Europese definitie van sociale ondernemingen de Code Sociale Ondernemingen ontwikkeld om in deze behoeftes te voorzien. Deze code bevat vijf principes die betrekking hebben op de (1) missie, (2) stakeholders, (3) financiën, (4) implementatie van de code en (5) transparantie.

Meer specifiek zien deze principes erop dat:

- winstuitkeringen worden beperkt;
- de sociale onderneming transparant handelt;
- alle stakeholders bij de sociale onderneming worden betrokken; en
- expliciet uit de statuten blijkt welk maatschappelijk probleem de onderneming wil oplossen.

De sociaal ondernemer kan ervoor kiezen deze principes te onderschrijven. Als een sociale onderneming deze principes ook daadwerkelijk in de praktijk uitvoert kan, na de beoordeling door een review board, de sociale onderneming worden opgenomen in het Register Sociale Ondernemingen. De Code Sociale Ondernemingen creëert herkenbaarheid en vertrouwen. Staat een onderneming in het Register, dan kan iedereen - van consument tot overheid en van medewerker tot investeerder - zien dat het gaat om een sociale onderneming. Tegelijkertijd kan de Code ook als gids fungeren voor het proces van sociaal ondernemen: de weg naar groei en verbetering. Tot slot wordt de sociale onderneming door toetreding tot genoemde register onderdeel van een lerend netwerk: de ondernemingen in het Register houden elkaar scherp - door peer review (collegiale evaluatie) - en stimuleren elkaar door uitwisseling van kennis en ervaringen.

Het Impactpad

Hoe je als ondernemer groeit in het meten van je maatschappelijke impact

Handige tools

Social Enterprise NL heeft een handige hulptool: de wegwijzer rechtsvorm voor sociale ondernemingen. Aan de hand van een vragenlijst wordt beoordeeld welke rechtsvorm goed bij uw onderneming past. De wegwijzer is te vinden via [deze link](#).

Om sociaalmaatschappelijke ondernemers te helpen bij de groei en ontwikkeling heeft de Rijksoverheid het Impactpad laten ontwikkelen: impactpad.nl. Het doel van het Impactpad is om de drempels naar impact meten te verlagen en sociaal ondernemers in staat stellen het meetproces stap voor stap verder te verbeteren.

Relevante afwegingen

Om u - in aanvulling op het overzicht van de voor- en nadelen hiervoor - op weg te helpen bij het maken van een rechtsvormkeuze voor uw sociale onderneming, vindt u op de volgende pagina een lijst van vragen met daarbij een duiding welke entiteit past bij de verschillende afwegingen.

De combinatie tussen stichting en bv staat niet in dit overzicht van afwegingen omdat het in feite steeds de keuzeafwegingen voor bv en stichting omvat. Een specifiek aspect is dat de stichting in combinatie met een bv op verschillende manieren het blijvend nastreven van de sociaalmaatschappelijke doelstelling kan waarborgen. Het kan voor de combinatie ook van belang zijn om onderscheid te kunnen maken tussen de sociaal-gerichte en verdien-gerichte activiteiten. Dat is met name het geval als de stichting de anbi-status wil hebben.

Vraag	bv	stichting	vereniging	coöperatie
Wat is het karakter van uw onderneming?	Overwegend karakter als ondernemer.	Overwegend karakter als goed/maatschappelijk doel.	Overwegend karakter als verbinder en/of belangenbehartiger.	Gemixt karakter van verbinder/belangenbehartiger en ondernemer.
Is de bedrijfsvoering afhankelijk van overheidsbeleid?	Let op of het voor u relevante overheidsbeleid onderscheid maakt in de rechtsvorm. Daarnaast heeft een overheid soms een sterke voorkeur om te werken met een stichting.			
Wat is het verdienmodel? En welke financiering hoort daar bij?	Een bv heeft de mogelijkheid om financiering via aandelenkapitaal aan te trekken.	Een stichting/vereniging kan in beginsel alleen financiering via leningen aantrekken. Bij de vereniging vormen de contributies van de leden nog een belangrijke bron van inkomsten. Daarnaast komt een stichting/vereniging in de praktijk eerder in aanmerking voor subsidies en kunnen donaties fiscaal gefaciliteerd zijn.		Een coöperatie heeft de mogelijkheid om financiering via participaties aan te trekken.
Wat is de omvang van de activiteiten? Hoe internationaal gericht is de onderneming?	Een bv wordt internationaal goed herkend als ondernemende entiteit.	Een stichting/vereniging wordt internationaal minder goed herkend als ondernemende entiteit.		De Europese regeling voor de Europese Coöperatieve Vennootschap (SCE) sluit deels aan bij de regeling van de coöperatie. Desondanks staat de coöperatie internationaal minder bekend dan kapitaalvennootschappen zoals de bv.
Wat wordt er met een eventuele winst gedaan?	Winst kan op aandelen worden uitgekeerd.	Uitkeringen moeten een ideële of sociale strekking hebben en mogen niet aan de oprichter(s) of andere betrokkenen worden gedaan.	Uitkeringen mogen niet aan leden worden gedaan.	Uitkeringen mogen aan leden worden gedaan.
Welke relevante stakeholders zijn er en in welke mate moeten die betrokken zijn?	Stakeholders kunnen voor financiering of zeggenschap voornamelijk betrokken worden als aandeelhouder.	Formele betrokkenheid van stakeholders is mogelijk via benoeming van een bestuurder.	Stakeholders kunnen lid worden en via de ledenvergadering de uiteindelijke zeggenschap uitoefenen.	
Bij wie moet het eigenaarschap van de onderneming liggen?	Eigendom ligt uiteindelijk bij de aandeelhouder(s).	Eigendom ligt definitief bij de stichting/vereniging/coöperatie.		
Bij wie moet de bevoegdheid liggen voor het maken van belangrijke beslissingen in de onderneming?	De aandeelhouder(s) heeft/hebben de uiteindelijke zeggenschap.	Het stichtingsbestuur heeft uiteindelijke zeggenschap.	De verenigingsleden hebben de uiteindelijke zeggenschap.	

Anbi's en commerciële activiteiten

Het is anbi's toegestaan om commerciële activiteiten te verrichten. Er zijn echter enkele aandachtspunten. Zo mogen niet alle activiteiten commercieel zijn en moet de instelling de inkomsten daaruit besteden aan het goede doel. Met welke regels moeten anbi's rekening houden als zij commerciële activiteiten verrichten?

Hoofregel

Het verrichten van commerciële activiteiten staat de anbi-status in beginsel niet in de weg, als de instelling de inkomsten maar binnen een 'redelijke termijn' voor tenminste negentig procent aan het algemeen nut besteedt. Wat een redelijke termijn inhoudt, blijkt niet uit de wetgeving. De wetgever heeft bewust gekozen voor een open norm om recht te doen aan de verschillen qua type en omvang van anbi's.

Commerciële activiteiten

De activiteiten van een anbi kunnen worden verdeeld in algemeen nuttige doelactiviteiten (of: doelactiviteiten) en commerciële/fondswervende activiteiten (of: middelactiviteiten). Bij doelactiviteiten gaat het om activiteiten die onlosmakelijk samenhangen met de statutaire doelstelling van de anbi. Commerciële activiteiten staan daarentegen los van de doelstelling en vormen altijd een middel om opbrengsten te genereren om aan het goede doel te besteden. Te denken valt aan de verkoop van kerstkaarten of kalenders door een natuurbeschermingsorganisatie. In de praktijk is het soms

lastig een goed onderscheid te maken tussen de doel- en middelactiviteiten van een anbi. Een hulpmiddel kan zijn om te kijken naar de formulering van doelen en middelen in de statuten.

Een anbi moet haar commerciële activiteiten verrichten tegen een commercieel tarief. Met commerciële activiteiten wordt winst beoogd. Het is van belang dat het daarbij gaat om activiteiten waarvan de instelling in redelijkheid kan verwachten dat zij leiden tot positieve resultaten. Het is dus niet de bedoeling dat de instelling commerciële activiteiten ontplooit waarmee ze geen positief resultaat kan behalen en het algemeen nut dus uiteindelijk niet is gebaat met die activiteiten. Volgens de Belastingdienst onttrekt de anbi in dat geval middelen aan het algemeen belang en bevordert daarmee niet haar algemeen nuttige doel.

Ook is van belang dat een anbi geen statutair dan wel feitelijk winst oogmerk mag hebben. De commerciële activiteiten blijven dus altijd ondergeschikt aan het algemeen nuttige doel dat de anbi nastreeft.

Commercieel tarief

Lange tijd is onduidelijk geweest hoe het begrip commercieel tarief moet worden uitgelegd voor de anbi-status. De Hoge Raad heeft eind 2016 duidelijk gemaakt dat hiervoor beslissend is of een anbi overschotten maakt met een bepaalde activiteit. Het maakt dus niet uit of de tarieven gelijk zijn aan de tarieven die vergelijkbare aanbieders in de markt voor dezelfde activiteit vragen. Een commercieel tarief is dus altijd een tarief dat hoger ligt dan de kosten die de anbi maakt om de activiteit aan te bieden.

Inkomsten uit subsidies, giften of legaten tellen niet mee voor de beoordeling van het commercieel tarief.

Doelactiviteiten tegen een commercieel tarief

Het kan voorkomen dat een anbi een doelactiviteit verricht tegen een commercieel tarief, bijvoorbeeld om een weerstandsvermogen of continuïteitsreserve op te bouwen. Een anbi mag niet al haar doelactiviteiten tegen een commercieel tarief verrichten. Op dit moment is niet helemaal duidelijk in hoeverre anbi's doelactiviteiten tegen een commercieel tarief mogen uitvoeren. Daarom is voor anbi's van belang in hun statuten en administratie een duidelijk onderscheid te maken tussen doel- en middelactiviteiten. Dit kan namelijk een groot verschil maken of de anbi-status wel of niet in gevaar komt.

Mogelijke belastingplicht bij commerciële activiteiten

Als een anbi commerciële activiteit verricht, kan dat betekenen dat voor deze activiteit een belastingplicht ontstaat voor de vennootschapsbelasting of de btw.

Vennootschapsbelasting

Of een anbi vennootschapsbelastingplichtig is voor een bepaalde activiteit hangt af van gedeeltelijk andere criteria dan die voor de anbi-status. Een anbi is vennootschapsbelastingplichtig voor zover zij met haar vermogen een onderneming drijft. Zo is het voor de vennootschapsbelastingplicht niet alleen beslissend of de anbi met een activiteit naar overschotten streeft, maar ook of die instelling met een activiteit in concurrentie treedt met andere ondernemers.

Er is geen vennootschapsbelastingplicht als een specifieke vrijstelling van toepassing is. Een voorbeeld is de specifieke vrijstelling voor bepaalde lichamen als de (fiscale) winst op jaarbasis beneden de 15.000 euro blijft of maximaal 75.000 euro over de afgelopen vijf jaar bedraagt. Of sprake is van vennootschapsbelastingplicht moet per activiteit worden bepaald. Het tarief in de vennootschapsbelasting bedraagt in 2021 15 procent over de eerste 245.000 euro winst en 25 procent over het meerdere.

Btw

Btw-heffing komt aan de orde op het moment dat een anbi kwalificeert als btw-ondernemer. Anders dan in de vennootschapsbelasting is voor het btw-ondernemerschap niet van belang of winst wordt beoogd.

Van ondernemerschap voor de btw is sprake als de instelling met regelmaat belastbare prestaties tegen vergoeding verricht. Ontvangt een anbi uitsluitend vergoedingen waarvoor zij geen tegenprestaties hoeft te verrichten, dan is geen sprake van ondernemerschap. Dit is bijvoorbeeld het geval als een fondswervende instelling alleen maar giften ontvangt en deze vervolgens uitgeeft aan (andere) goede doelen. In de praktijk is een terugkerend aandachtspunt de fondswerving met een marginale tegenprestatie. Denk bijvoorbeeld aan een jaarlijks diner als tegenprestatie voor groep donateurs die een bepaald bedrag doneren.

Is een anbi btw-ondernemer, dan is ze in beginsel 21 procent btw verschuldigd over de ontvangen vergoedingen voor haar btw-belaste prestaties. Ook een vergoeding in natura kan kwalificeren als een vergoeding voor een prestatie waarover btw is verschuldigd. Tegenover de verschuldigde btw staat dat de btw op de kosten voor de btw-belaste activiteiten aftrekbaar is. Daarnaast geldt binnen de btw voor een aantal specifieke activiteiten een btw-vrijstelling. Is een vrijstelling van toepassing, dan is geen btw verschuldigd, maar is de btw op de daarvoor gemaakte kosten ook niet aftrekbaar.

Als een anbi geen btw-ondernemer is, heeft de instelling geen recht op aftrek van voorbelasting.

Goeddoen over de grens

Bij grensoverschrijdende fondswerving spelen diverse aandachtspunten. Allereerst voor de situatie dat Nederlandse anbi's fondsen willen werven in het buitenland. En andersom, voor buitenlandse filantropische instellingen die met de Nederlandse wetgeving te maken krijgen. De btw-aspecten van grensoverschrijdende fondswerving verdienen specifieke aandacht.

Het toenemende gebruik van internet en sociale media zorgt ervoor dat mensen overal ter wereld steeds meer met elkaar verbonden zijn. Het is slechts een kwestie van minuten voordat het nieuws over een natuurramp aan de andere kant van de wereld ons hier in Nederland heeft bereikt. Als gevolg hiervan wordt de behoefte om fondsen te werven vanuit het buitenland groter. Deze instellingen kunnen bij het grensoverschrijdend werven van fondsen tegen obstakels aanlopen.

Fondsen werven in het buitenland

De belemmeringen waarmee Nederlandse anbi's te maken krijgen wanneer ze fondsen willen werven in het buitenland verschillen van land tot land. Belangrijk is het onderscheid tussen de regelgeving voor fondswerving binnen de EU/EER en daarbuiten.

Binnen de EU/EER

Over het algemeen geldt dat Nederlandse anbi's zonder fiscale belemmeringen fondsen kunnen werven binnen EU/EER op basis van vrijheden van het EU-recht, zoals de vrijheid van kapitaal. Zo heeft het Hof van Justitie van de EU geoordeeld dat een lidstaat een buitenlandse instelling die voldoet aan alle eisen voor erkenning als algemeen nut, deze erkenning niet mag weigeren op de enkele grond dat zij niet in die EU-lidstaat is gevestigd. De omstandigheid dat de rechtmatigheid van een

grensoverschrijdende giftenaftrek moeilijk controleerbaar is voor de nationale belastingautoriteiten, doet daar niet aan af.

Bovenstaande vormt echter geen belemmering voor de EU-/EER-landen om eisen te stellen aan de instellingen die zij fiscaal bevoordelen, zolang zij binnenlandse instellingen en instellingen uit andere EU-/EER-landen maar gelijk behandelen. Dit zorgt ervoor dat in de praktijk instellingen de facto toch vaak tegen problemen aanlopen bij fondswerving in een andere lidstaat. Een instelling zal immers in elk EU-/EER-land moeten aantonen en borgen dat zij aan de - vaak afwijkende - eisen van de verschillende EU-/EER-landen voldoen. Zo stelt Duitsland als voorwaarde voor giftenaftrek dat de verkrijgende buitenlandse instelling zich inzet voor inwoners van Duitsland of een positieve bijdrage levert aan de reputatie van het land in het buitenland.

Buiten de EU

In de landen buiten de EU (derde landen) kunnen Nederlandse anbi's niet altijd profiteren van de vrijheid van kapitaalverkeer, omdat deze verdragsvrijheid alleen geldt als de instelling in het derde land wil investeren in de EU-lidstaat en niet vice versa. Dit leidt ertoe dat de mogelijkheid om belastingvrij te schenken aan in derde landen gevestigde goeddoelorganisaties sterker verschilt van land tot land dan binnen de EU het geval is. Een mogelijke oplossing om van fiscale voordelen te profiteren is gebruik te maken van een intermediair goed doel of 'frieds of'-instelling. Een intermediair controleert de buitenlandse instelling en ontvangt bij akkoordbevinding de gift en betaalt deze door. Voor deze diensten wordt vaak een bemiddelingsvergoeding ingehouden.

Er is Nederlandse wetgeving in de maak om de transparantie te vergroten van in Nederland actieve maatschappelijke organisaties die donaties van buiten de EU/EER ontvangen. Het wetsvoorstel transparantie maatschappelijke organisaties zal Nederlandse maatschappelijke organisaties verplichten om op verzoek van bepaalde overheidsinstanties informatie te geven over herkomst, doel en omvang van ontvangen donaties van buiten de EU/EER. Bij substantiële donaties kunnen de overheidsinstanties bij de maatschappelijke organisaties ook persoonsgegevens van de donateurs opvragen.

Fondsen werven in Nederland

Vanuit internationaal perspectief gezien voert Nederland een relatief soepel beleid voor de aftrekbaarheid van giften aan buitenlandse filantropische instellingen. Een buitenlandse instelling die in Nederland fondsen wil werven, kan zich in Nederland registreren als anbi. Hiervoor moet zij het formulier '[Aanvraag beschikking Buitenlandse algemeen nut beogende instelling](#)' invullen en opsturen naar het anbi-team. Bij het indienen van de aanvraag zijn de instellingen verplicht om verschillende documenten toe te voegen aan de hand waarvan het anbi-team kan beoordelen of zij voldoen aan alle Nederlandse vereisten voor de anbi-status.

De mogelijkheid om een anbi-status te verkrijgen geldt in beginsel voor instellingen in Nederland, andere lidstaten van de EU en landen waarmee Nederland informatie uitwisselt in het kader van een bilateraal belastingverdrag. Omdat Nederland met een groot aantal landen belastingverdragen heeft afgesloten die voorzien in informatie-uitwisseling, komen in beginsel veel buitenlandse instellingen in aanmerking voor registratie als anbi in Nederland. Instellingen in overige landen kunnen een anbi-status krijgen als zij aan de voorwaarden voldoen die de minister van Financiën heeft gesteld.

Buitenlandse instellingen die niet over een Nederlandse anbi-status beschikken, kunnen fondsen werven in Nederland door gebruik te maken van een fondswervende instelling die hier gevestigd is. Een alternatief is in Nederland een tussenstichting op te richten en deze als anbi te laten rangschikken. Deze tussenstichting kan dan conform haar doelstelling uitkeringen doen aan in het buitenland gevestigde instellingen. Anders dan in andere landen bestaat de kans dat de Nederlandse Belastingdienst een dergelijke instelling niet als anbi aanmerkt, omdat er sprake zou zijn van een 'loketinstelling'. Volgens dit beleid zou die instelling de ontvangen donaties niet vanuit haar eigen algemeen nuttige doel besteden maar louter in opdracht van de donateur en dus niet in aanmerking komen voor de anbi-status.

Btw-aspecten

Zowel in binnenlandse als in grensoverschrijdende situaties geldt dat filantropische instellingen alleen btw verschuldigd zijn over de gelden die zij ontvangen als zij een btw-belaste tegenprestatie verrichten. Als een instelling een gift ontvangt waarvoor zij geen tegenprestatie verricht, is zij daarover in binnenlandse en grensoverschrijdende situaties geen Nederlandse btw verschuldigd.

Mocht zich echter een grensoverschrijdende situatie voordoen waarin een instelling wel een btw-belaste dienst verricht als tegenprestatie voor de ontvangen vergoeding, dan is de btw-behandeling van die vergoeding met name afhankelijk van de btw-status van de afnemer. De hoofdregel is dat als een instelling aan een btw-ondernemer in het buitenland een dienst verricht, zij over deze dienst geen Nederlandse btw is verschuldigd. Dit is omdat de heffing van omzetbelasting is verlegd naar het land van de afnemer (naar andere EU-lidstaten of andere (non-EU-)landen). Voor de facturatie van deze B2B-diensten gelden wel aanvullende factuurvereisten, bijvoorbeeld de vermelding van het btw-nummer van de afnemer als die in een andere EU-lidstaat is gevestigd.

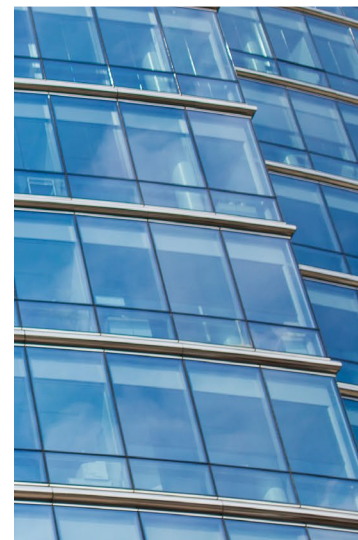
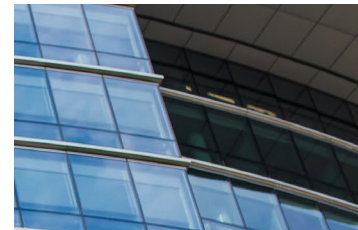
De hoofdregel voor diensten aan een afnemer die niet kwalificeert als btw-ondernemer is dat de instelling wel 21 procent Nederlandse btw is verschuldigd over de vergoeding.

Een levering van goederen tegen vergoeding aan een btw-ondernemer in een andere EU-lidstaat is belast met nul procent btw als de goederen in het kader van die levering worden vervoerd naar de andere EU-lidstaat. De anbi kan de btw op kosten die toerekenbaar zijn aan deze levering terugvragen.

Een levering van goederen tegen vergoeding aan een niet btw-ondernemer is in beginsel belast met Nederlandse btw. De anbi kan de btw op kosten die toerekenbaar zijn aan deze levering eveneens terugvragen.

Voor het leveren van goederen aan derde landen (export) is het niet van belang of de afnemer een btw-ondernemer is. Deze levering is belast met nul procent btw. Als de anbi btw-ondernemer is, kan zij de btw op kosten die toerekenbaar zijn aan de export van deze goederen terugvragen.

Instellingen die niet kwalificeren als ondernemer voor de btw, hebben in principe geen recht op aftrek van voorbelasting die drukt op de inkoop van goederen en diensten. Als uitzondering op de regel kunnen liefdadige, opvoedkundige of menslievende instellingen die niet kwalificeren als btw-ondernemer, verzoeken om teruggaaf van omzetbelasting als zij goederen uitvoeren uit de EU. Deze instellingen kunnen onder bepaalde voorwaarde de btw terugvragen die zij in Nederland voor deze goederen hebben betaald.

Conclusie

Filantropie en impact maken zijn niet weg te denken uit de Nederlandse samenleving. Het is niet meer dan terecht dat goeddoelinstellingen een fiscaal steuntje in de rug krijgen.

Inmiddels hebben nieuwe vormen van maatschappelijke impact hun intrede gedaan, zoals impact investing en sociale ondernemingen. Voor alle vormen van maatschappelijke impact gelden veel fiscale maar ook juridische aandachtspunten. Ook is het belangrijk dat de goeddoelinstellingen er alles aan doen om de donateur te bereiken en aan zich te binden.

Relatie met donateurs

Goeddoelorganisaties (vooral de fondswervende instellingen) doen er goed aan donateurs rechtstreeks aan zich te binden. Zo kunnen ze waarborgen dat ze over voldoende middelen beschikken om hun maatschappelijke doelstelling te realiseren. Ze moeten hun (potentiële) donateurs voorzien van relevante en actuele informatie over hun eigen organisatie. Daarmee winnen zij het vertrouwen van de donateur. Verder kunnen zij door rekening te houden met de voorkeuren van de donateur de betrokkenheid met de donateur behouden.

Sociale ondernemingen

Sociale ondernemingen als een nieuwe vorm van maatschappelijke impact zijn instellingen die primair een maatschappelijke doelstelling nastreven door middel van een duurzaam verdienmodel. Omdat er nog geen rechtsvorm is die volledig voorziet in de behoeftes van sociale ondernemingen, maken ze in de praktijk relatief veel gebruik van een combinatie van een bv en een stichting. De winst beogende activiteiten vinden in de bv plaats en de ideële en maatschappelijke activiteiten in de stichting. De winst die de bv maakt is beschikbaar voor de aandeelhouders en de winst van de stichting is bestemd voor de ideële en maatschappelijke doelstelling. De stichting kan in aanmerking komen voor de anbi-status, die toegang biedt tot fiscale faciliteiten.

Fiscale aandachtspunten

Goeddoelinstellingen met de anbi-status genieten onder voorwaarden allerlei faciliteiten, zoals vrijstellingen voor de schenk- en erfbelasting. Zo moet een instelling diverse voorwaarden vervullen om aan de begeerde anbi-status te komen. En verlies van de anbi-status heeft vergaande gevolgen. Maar ook buiten de vrijstellingen kunnen ze met fiscale regels te maken krijgen, zoals voor vennootschapsbelasting, loonbelasting en omzetbelasting. Dit is in het bijzonder het geval wanneer ze commerciële activiteiten verrichten. In sommige gevallen moeten ze aan allerlei administratieve verplichtingen voldoen en aangifte doen. En onder voorwaarden kunnen ze gebruik maken van diverse aftrekposten.

De anbi-status staat nog niet open voor de nieuwe vormen van maatschappelijke impact, zoals crowdfunding, impactinvesting en sociale ondernemingen. Een commissie van deskundigen heeft geadviseerd om deze vormen van maatschappelijke impact op te nemen in de opsomming van algemeen nuttige doelen van de anbi-regeling. Het is afwachten of de wetgever dit advies overneemt.

Juridische aandachtspunten

De stichting is de rechtsvorm die het meeste wordt gebruikt voor goeddoelinstellingen. Zowel bij de oprichting als bij de ontbinding komt er nog heel wat bij kijken. Maar ook onderwerpen als bestuurders-aansprakelijkheid zijn van belang. Voor een goede gang van zaken is het van belang van tevoren over veel onderwerpen goed na te denken en het een en ander vast te leggen.

Het kabinet ziet naar aanleiding van een onderzoek in opdracht van het ministerie EZK en uit praktische overwegingen een maatschappelijke bv (bvm) als de meest geschikte juridische vorm. Het kabinet zal een voorontwerp van de wettelijke regeling in consultatie te brengen.

Grensoverschrijdende filantropie

Vanwege het ontbreken van uniforme wet- en regelgeving kan het werven van fondsen in het buitenland een kostbare en tijdrovende onderneming zijn. Filantropische instellingen doen er daarom goed aan om eerst een inschatting te maken van de verwachte opbrengsten vanuit de fondswerving in een bepaald land, voordat zij de stap naar het buitenland zetten.

Maatschappelijke impact maken als persoon

Het belang van donateurs en vrijwilligers voor maatschappelijke impact

Zonder donateurs en vrijwilligers geen maatschappelijke impact. Maatschappelijke impact kan vele vormen aannemen: via donaties van geld of goederen, bij leven of bij testament, of het geven van tijd en inzet van arbeid zoals bij vrijwilligerswerk. Ook zijn er nieuwe vormen in opkomst, zoals sociale investeringen, impact investments, crowdfunding, leningen onder gunstige voorwaarden, garantiestellingen en microkredieten.

De non-profitsector kenmerkt zich door de betrokkenheid van particuliere gevers en vrijwilligers om zo initiatieven mogelijk te maken die de staat of de markt niet oppakt. Hoe is het geefgedrag van donateurs? En speelt fiscaliteit nog een rol hierbij?

Participatiemaatschappij

De betrokkenheid van de particulieren en bedrijven bij de non-profitsector blijkt uit het onderzoek *Geven in Nederland 2020*. Dit onderzoek wijst uit dat Nederland de afgelopen twee decennia een actieve participatiesamenleving is. Een grote meerderheid van de huishoudens en de bedrijven draagt bij aan goede doelen en daarnaast doen twee op de vijf Nederlanders vrijwilligerswerk.

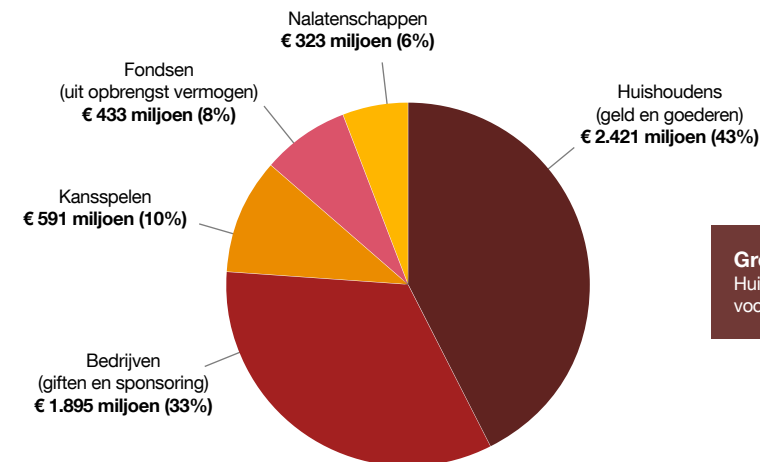
Ondanks de economische crisis vóór de coronacrisis zijn Nederlanders dus betrokken (gebleven) bij goede doelen.

Het valt ook op dat er steeds meer aandacht en waardering is voor vrijwillige bijdragen en inzet van particulieren en bedrijven in de media, het publieke debat en de politiek. Het belang van vrijwillige bijdragen voor publieke voorzieningen neemt dus toe.

Wie geven er in Nederland?

Huishoudens en bedrijven geven het meest

Bronnen van bijdragen in 2018 in € miljoenen

Bron: *Geven in Nederland 2020*

Geefgedrag donateur

Uit *Geven in Nederland 2020* blijkt dat bijna 80 procent van de bijdragen aan goede doelen afkomstig is van huishoudens en bedrijven samen. De bijdragen uit nalatenschappen blijven sinds 2005 toenemen en zijn verantwoordelijk voor 6 procent van de bijdragen aan goede doelen.

Grootste bedrag van huishoudens

Huishoudens en bedrijven zijn samen verantwoordelijk voor bijna 80% van de bijdragen aan goede doelen.

Verder wijst Geven in Nederland 2020 uit dat voor donateurs informatie over de besteding en de impact van giften een belangrijke randvoorwaarde vormt om te doneren.

Een opvallende trend is dat werknemers of ondernemers hun gift als een investering zien en actief betrokken zijn bij de goede doelen, door bijvoorbeeld plaats te nemen in het bestuur van de instelling.

Giftenaftrek

In de afgelopen jaren zijn mensen met een groter vermogen vaker gebruik gaan maken van de giftenaftrek. Dit betekent dat een eventuele afschaffing van de giftenaftrek een substantiële impact kan hebben op het geefgedrag van een niet te onderschatten deel van de donateurs. De giftenaftrek is in de visie van PwC een uitermate geschikt instrument om de particuliere betrokkenheid bij goede doelen (fiscaal) te bevorderen. Zo kunnen particulieren en bedrijven zelf bepalen welke algemeen nuttige activiteiten zij indirect met belastingmiddelen stimuleren.

De fiscale mogelijkheden tot giftenaftrek zijn ruimer voor periodieke giften dan voor eenmalige giften. Deze verruimde aftrek voor periodieke giften is geïntroduceerd vanwege het belang van meerjarige giften voor goede doelen om zo een vaste inkomstenstroom te stimuleren. Ook komt het voor dat vermogende particulieren/families ervoor kiezen een 'eigen' goed doel op te richten. Overwegingen die hierbij een rol spelen, zijn het bepalen en vormgeven van het geefbeleid van het goede doel, het creëren van bewustzijn bij de volgende generatie van het belang van maatschappelijke impact, het verbinden van familie(leden) en de mogelijkheid tot periodieke giftenaftrek.

Steun aan sociale ondernemingen

Een nieuwe vorm van maatschappelijk impact ziet op ondersteuning van entiteiten die een sociale onderneming drijven. Sociale ondernemingen vormen een nieuwe bedrijfsvorm die zich in de afgelopen decennia heeft ontwikkeld. Hierbij staat de maatschappelijke missie voorop in plaats van het traditionele winstoogmerk. Hoewel sociale ondernemingen een verdienmodel kennen, zien ze winst als middel en niet als doel. Een ander kenmerk is dat de onderneming op een sociale manier wordt gevoerd. Verder zijn bestuur en beleid op evenwichtige zeggenschap van alle betrokkenen gebaseerd. De maatschappelijke waarde die sociale ondernemingen creëren voor de Nederlandse samenleving is op diverse terreinen zichtbaar: niet alleen het leveren van innovatieve duurzame producten en diensten maar ook het bestrijden van internationale armoede, versterken van de sociale cohesie in woonwijken en verbeteren van de zorg.

Impactinvestering/maatschappelijk investeren

Afgezien van donateurs aan goede doelen zijn er nu ook 'nieuwe' impactmakers. Zij willen meer dan alleen maar geld schenken. Zij kiezen er vaker voor om bijvoorbeeld leningen te verstrekken, duurzaam te beleggen dan wel maatschappelijk te investeren in een bedrijf met een maatschappelijke missie. Dat kan bijvoorbeeld een sociale onderneming zijn, maar dat hoeft niet. Ook een niet-sociale onderneming kan een maatschappelijke missie hebben waarvoor het impactinvesteringen aantrekt. 'Impactinvestering' kenmerkt zich dan ook doordat het financieel rendement niet leidend is. In plaats daarvan staat het maatschappelijk rendement voorop. Investeerders stellen eisen zodat met hun investering een bepaald maatschappelijk doel wordt bereikt. Deze nieuwe varianten op het maken van

maatschappelijke impact zorgen ervoor dat het behalen van een maatschappelijke doelstelling niet langer alleen afhankelijk is van goede doelen. Uit onderzoeken blijkt dat de nieuwe generatie beleggers veel waarde hecht aan de maatschappelijke impact van de belegging. Het is dus van belang voor zowel non-profitinstellingen als commerciële bedrijven om duidelijk te communiceren of rapporteren welke impact ze maken om zo nog interessanter te zijn voor potentiële beleggers.

Filantropische crowdfunding

Een nieuwe vorm van geven is filantropische crowdfunding. Ongeveer 16 procent van de huishoudens doneert online. Online donaties vinden meestal plaats via crowdfunding (ongeveer 11 procent). Potentiële donateurs kunnen van tevoren lezen wat het doel van de actie is en hoeveel geld er nodig is. Een belangrijke motivatie om via crowdfunding te doneren is dat de donateur de initiatiefnemer van het project kent: veelal een familielid, vriend, collega of kennis. De initiatiefnemer kan ook een goed doel zijn. Met crowdfunding kunnen goede doelen vooral jonge generaties bereiken. Volgens Geven in Nederland 2020 geeft de jongste generatie vooral op die manier. Hoewel er een toename is in het geven via crowdfunding, mede versterkt door de coronacrisis, blijft de groep donateurs aan crowdfunding projecten nog een relatief kleine groep. Soms ontvangen donateurs in ruil voor hun bijdrage een tegenprestatie, die zij vaak zelf kunnen uitkiezen.

Schenken aan een instelling

Wilt u graag schenken? Als persoon of via uw bedrijf? Wilt u geld schenken of een voorwerp? En wilt u incidenteel geven of periodiek? Dit kan allemaal in meer of mindere mate fiscaal voordelig.

Het schenken aan goede doelen heeft maatschappelijke impact en kan voldoening geven. Maar het is ook fiscaal aantrekkelijk. Er bestaan verschillende fiscaal voordelige manieren om betrokken en duurzaam te geven. De wens van de schenker staat hierbij voorop: wat wilt u geven, aan welk goed doel en hoe lang?

Wanneer eenmaal inzichtelijk is geworden wat u als donateur precies wilt en u daarin de juiste keuzes hebt gemaakt, komt het aan op het selecteren van de juiste vorm van de gift. Dit kan variëren van eenvoudig schenken tot gedeeld geven. Verder kunt u zelf de schenking doen, maar u kunt ook schenken vanuit uw vennootschap.

Gift in geld of natura

Een gift veronderstelt 'vrijgevigheid'. Dit betekent dat u geen tegenprestatie van de verkrijger vraagt. Ook moeten beide partijen weten dat een van de twee iets krijgt: ze moeten zich bewust zijn van de bevoordeling van een van beiden door de gift.

Een gift kan bestaan uit een geldbedrag of een (waardevol) voorwerp, zoals een kunstwerk, een sieraad of een antieke vaas.

U kunt ook iemand bevoordelen door iets te verkopen tegen een prijs die lager is dan de marktwaarde. Of door een lening te verstrekken tegen gunstige voorwaarden, bijvoorbeeld door geen rente te rekenen. Ook deze bevoordeling geldt in de meeste situaties als een schenking.

U wilt zelf schenken

Afhankelijk van de vorm van de gift kan deze geheel of gedeeltelijk in aftrek komen op uw belastbaar inkomen als persoonsgebonden aftrekpost. Als uw inkomen in een jaar niet toereikend is voor het in aftrek brengen van de gift, dan kunt u het restant van de gift in het daaropvolgende jaar in aftrek brengen. Er is een onderscheid tussen gewone en periodieke giften.

U kunt uw (periodieke) gift sinds 2020 niet meer aftrekken tegen het hoogste tarief, waardoor schenken netto duurder wordt. Het maximale aftrektarief voor alle persoonsgebonden aftrekposten in de inkomstenbelasting wordt sinds 2020 stapsgewijs verlaagd. In 2021 krijgt u van uw aftrekbare gift in de hoogste belastingschijf maximaal 43 procent belasting terug en in 2022 40 procent. Uiteindelijk moet het aftrektarief in 2023 uitkomen op 37,05 procent.

Sinds 1 januari 2021 zijn contante giften niet meer aftrekbaar.

Incidentele gift

Voor gewone, niet-periodieke giften aan een algemeen nut beogende instelling (anbi) geldt dat de schenking aftrekbaar is voor zover deze meer bedraagt dan één procent van uw verzamelinkomen, met een minimum van zestig euro (drempel). Het verzamelinkomen is het gezamenlijke bedrag van uw inkomen in box 1, 2 en 3, vóór toepassing van persoonsgebonden aftrekposten zoals alimentatiebetalingen.

Voorbeeld: Maurice doet een gewone gift

Maurice wil in 2021 een gewone gift aan een anbi doen van 25.000 euro. Hij verwacht dat in 2021 zijn box 1-inkomen 50.000 euro en zijn box 3-inkomen 250.000 euro bedragen. Maurice heeft geen (overige) persoonsgebonden aftrekposten. Zijn verzamelinkomen bedraagt dus 300.000 euro over 2021. Voor Maurice is de gift aftrekbaar voor zover deze hoger is dan 3.000 euro (dit is één procent van 300.000 euro). Daarnaast geldt een maximale aftrek van tien procent van het verzamelinkomen (in deze situatie 30.000 euro). Maurice kan dus maximaal een bedrag van 22.000 euro in aftrek brengen en 3.000 euro van zijn gift is voor hem niet aftrekbaar. Als Maurice met zijn box 1-inkomen in het hoogste belastingtarief van 49,5 procent (2021) valt, dan levert deze aftrek hem 9.460 euro (43 procent van 22.000 euro) op en kost de schenking hem dus netto 15.540 euro (25.000 euro minus 9.460 euro).

Daarnaast geldt een maximumaftrek van tien procent van uw verzamelinkomen (plafond). U moet uw gift bovendien met schriftelijke stukken kunnen aantonen, zoals een bankafschrift. Incidentele giften aan een sbbi (sociaal belang behartigende instelling, zoals een muziek- of sportvereniging) zijn niet aftrekbaar.

Periodieke gift

Periodieke giften zijn in tegenstelling tot gewone giften volledig aftrekbaar, zonder drempel of plafond. Daarvoor geldt wel als voorwaarde dat ze de vorm hebben van minimaal vijf jaarlijkse, 'vaste en gelijkmatige' periodieke uitkeringen die uiterlijk eindigen bij overlijden. De periodieke gift kan bestaan uit geld, maar mag ook een gift in natura zijn.

De beëindiging van de periodieke gift is veelal het overlijden van de schenker maar het kan ook het overlijden van een andere persoon zijn, zoals de erfgenaam van de schenker, zodat de termijn van de periodieke gift ook na het overlijden van de schenker blijft doorlopen. Er zijn nog andere beëindigingsmogelijkheden van een periodieke gift: faillissement of verlies van anbi-status van de verkrijgende instelling, arbeidsongeschiktheid en onvrijwillige werkloosheid van de doneur. De Belastingdienst accepteert in de praktijk op dit moment geen periodieke giften die afhankelijk zijn van twee levens, tenzij de (statisch berekende) sterftkans meer dan één procent bedraagt.

Voor de aftrekbaarheid van de gift moet de ontvanger een anbi zijn of een vereniging met minstens 25 leden die niet onderworpen is aan vennootschapsbelasting of daarvan is vrijgesteld.

Voor het bepalen of er sprake is van een vaste en gelijkmatige uitkering, is niet de financiële waarde van de gift beslissend, maar de hoeveelheid daarvan. Dit is vooral van belang bij giften in natura met een jaarlijks schommelende waarde, zoals een kunstverzameling. In de schenkingsovereenkomst moet dan staan dat de delen die de doneur gaat overdragen even groot zijn, bijvoorbeeld elk jaar een vijfde gedeelte van de kunstverzameling. Bij periodieke giften in natura moet de overeenkomst per 1 januari

Voorbeeld: Maurice kiest voor een periodieke gift

Maurice heeft na overleg met zijn adviseur besloten om een bedrag van 50.000 euro te schenken aan de anbi, maar dan in vijf gelijke delen van 10.000 euro. Maurice kan, als aan de vereisten voor een aftrekbare periodieke gift is voldaan, gedurende vijf jaar, ieder jaar 10.000 euro aftrekken in box 1. Als Maurice met zijn box 1-inkomen in het hoogste belastingtarief van 49,5 procent valt, dan levert deze aftrek hem in 2021 4.300 euro (10.000 euro maal 43 procent) op en kost de schenking hem netto 5.700 euro. Als Maurice gedurende de resterende jaren ook met zijn box 1-inkomen in de hoogste belastingschijf tarief valt, dan kost de schenking van totaal 50.000 euro hem 30.585 euro, hierbij rekening houdende met de voorgestelde maximale aftrektarieven in de betreffende jaren waarin de resterende termijnen worden voldaan.

2021 ook de waarde in het economische verkeer vermelden. Hiervoor is een schatting voldoende. Een taxatie is vooralsnog niet vereist.

Overeenkomst

U moet de periodieke gift vastleggen in een overeenkomst die u door een notaris laat opmaken of die u zelf met de anbi of vereniging met meer dan 25 leden sluit. Bij een overeenkomst tussen de gever en de instelling moet wel voldaan worden aan een aantal voorwaarden. Zo moeten beide partijen een exemplaar van de ondertekende overeenkomst bewaren als bewijsstuk. Op de site van de Belastingdienst staan modellen voor deze overeenkomst. Maar de formulering in deze modellen is juridisch niet optimaal en zou later tot geschillen tussen de gever en de instelling kunnen leiden. Het is raadzaam de overeenkomst samen met uw adviseur op te stellen. Bij complexe schenkingen, zoals van een kostbaar kunstobject, kunt u beter kiezen voor een notariële schenkingsakte.

U wilt schenken vanuit uw vennootschap

Gift of zakelijke last?

Als u via uw bv wilt schenken aan een anbi, dan komt ook deze gift onder voorwaarden in aanmerking voor een giftenaftrek, maar dan in de vennootschapsbelasting. De gift komt dan voort uit uw charitatieve behoefte als grootaandeelhouder. Een van de voorwaarden voor de giftenaftrek in deze situatie is dat u als aandeelhouder geen doorslaggevende zeggenschap hebt over de anbi als verkrijger van uw gift. Dit zou de anbi-status van de verkrijger - die vereist is voor de giftenaftrek - in gevaar kunnen brengen. De aftrek bedraagt ten hoogste 50 procent van de winst met een maximum van 100.000 euro. Dit maximum geldt per belastingplichtige, waardoor eventueel vanuit meerdere entiteiten geschonken kan worden (indien dit niet in één fiscale eenheid zijn opgenomen). Giften boven het maximumbedrag van 100.000 euro worden aangemerkt als een uitdeling voor de vennootschapsbelasting, de inkomstenbelasting en de dividendbelasting.

Voorbeeld: Bart schenkt via zijn Bart Beheer BV

Bart Beheer BV maakt 150.000 euro over aan stichting Sportplezier in verband met de persoonlijke charitatieve behoefte van Bart, directeur/grootaandeelhouder van Rijwielen BV. Stichting Sportplezier heeft de anbi-status. Het bedrag van 150.000 euro overschrijft het maximumbedrag voor de giftenaftrek van 100.000 euro met 50.000 euro. Er is voor 100.000 euro sprake van een aftrekbare gift en voor 50.000 euro van een uitdeling voor de vennootschapsbelasting, de inkomstenbelasting en de dividendbelasting. Op dit bedrag ad 50.000 euro is eventueel nog de giftenregeling in de inkomstenbelasting van toepassing (rekening houdend met de drempel en het plafond voor incidentele giften).

Als u een grote bijdrage aan een goed doel wilt leveren, is het fiscaal gezien voordeliger deze bijdrage als ‘zakelijke last’ vorm te geven in plaats van als gift. Dit kan door het aangaan van een sponsoringsrelatie waarbij de anbi bijvoorbeeld de naam van uw bedrijf op haar website of in andere uitingen vermeldt. Ook is het mogelijk de bijdrage aan het goede doel in te bedden binnen een eventueel ‘corporate responsibility’-beleid van uw onderneming. Door op deze manieren een duidelijke koppeling aan te brengen met het belang van uw bedrijf zijn de kosten (in beginsel) volledig aftrekbaar van de winst. Het is in deze situatie wel van belang dat geen koppeling is met de persoonlijke charitatieve behoeften van u als aandeelhouder en de schenking volledig op initiatief de directie van het bedrijf geschiedt. Het is raadzaam de fiscale kwalificatie vooraf af te stemmen met uw adviseur. Bij sponsoring of andere situaties waarin de anbi een tegenprestatie aan uw bedrijf verricht (bijv. deelname aan een gala-diner), kan tot slot btw-heffing aan de orde zijn.

Vrijstelling schenk- of erfbelasting

Als een goed doel aangemerkt is als anbi, dan hoeft de instelling geen schenk- of erfbelasting te betalen over uw schenking. Voor anbi's geldt namelijk een algehele vrijstelling van de schenk- en erfbelasting. Uiteraard moet de verkrijging wel het algemeen belang dienen. Op deze wijze komt uw schenking volledig ten goede aan de doelstellingen van de anbi.

Schenken aan een culturele instelling: benut de extra giftenaftrek

Als u schenkt aan een instelling met de culturele anbi-status, dan geldt een extra giftenaftrek. Instellingen die zich minstens voor negentig procent bezighouden met cultuur komen voor deze status in aanmerking. Denk daarbij aan musea, theaters, schouwburgen, bibliotheken en filmhuizen. U mag dan uw gift met 1,25 vermenigvuldigen voor de giftenaftrek inkomstenbelasting, met een maximum van 1.250 euro. Het maakt hierbij niet uit of u een gewone gift doet of een periodieke gift, of beide. Voor gewone giften geldt wel het drempelbedrag en het plafondbedrag (maximale aftrek). De verhoging die u krijgt voor de gift mag u

optellen bij uw plafondbedrag voor gewone giften. De multiplier geldt ook als u de gift via uw bv doet. U mag dan uw gift met 1,5 vermenigvuldigen voor de giftenaftrek vennootschapsbelasting, met een maximum van 2.500 euro.

Voorbeeld: Anna doet een gewone gift aan een culturele instelling

Anna wil in 2021 een gewone gift aan een culturele anbi doen van 18.750 euro. Deze gift mag Anna voor de aangifte inkomstenbelasting verhogen met 25 procent, maar maximaal met 1.250 euro. 25 procent van 18.750 is meer dan het maximum van 1.250 euro, derhalve wordt de totale gift 20.000 euro (18.750 euro plus 1.250 euro). Ze verwacht dat in 2021 haar box 1-inkomen 50.000 euro en haar box 3-inkomen 100.000 euro bedragen. Anna heeft geen (overige) persoonsgebonden aftrekposten. Haar verzamelinkomen bedraagt dus 150.000 euro over 2021. De gift van Anna is aftrekbaar voor zover deze hoger is dan de drempel van 1.500 euro (één procent van 150.000 euro). De maximale aftrek zou normaliter 15.000 euro (tien procent van 150.000 euro: plafond) bedragen, maar Anna mag de verhoging van 1250 euro optellen bij de maximale aftrek van 15.000 euro zodat zij maximaal 16.250 euro in aftrek mag brengen. Van haar gift is derhalve 2.500 euro niet aftrekbaar. Als Anna met haar box 1-inkomen in het hoogste belastingtarief van 49,5 procent (2021) valt, dan levert deze aftrek haar 6.988 euro (43 procent van 16.250 euro) op en kost de schenking haar netto 11.763 euro (18.750 euro minus 6.988 euro).

Schenken aan sociale ondernemingen en het doen van impactinvesteringen

Hoe zit het met nieuwe vormen van maatschappelijke impact, zoals schenken aan entiteiten die een sociale onderneming drijven of het (later) doen van een impactinvestering? Sociale ondernemingen kunnen slechts in specifieke situaties als

anbi worden aangemerkt en alleen giften aan als anbi aangemerkte instellingen kunnen onder voorwaarden in aftrek komen op uw persoonlijke inkomen. Dit betekent dat u een schenking aan een sociale onderneming op dit moment meestal niet in aftrek kunt brengen in de inkomstenbelasting (tenzij de sociale onderneming in kwestie is opgenomen in het anbi-register van de Belastingdienst). Aftrek in de vennootschapsbelasting is in beginsel alleen mogelijk als er een duidelijke koppeling is aan te brengen tussen het belang van uw bedrijf en de gemaakte kosten (zie hiervoor het onderdeel over schenken vanuit uw vennootschap). De verkrijging van een schenking door een sociale onderneming kan een belastbaar feit voor de schenkbelasting zijn. Als hiervan sprake is, maar over deze verkrijging ook inkomstenbelasting (of een voorheffing van deze belasting) wordt geheven, dan is de verkrijging vrijgesteld van schenkbelasting. Een liquidatie-uitkering waarover vennootschapsbelasting is verschuldigd is ook vrijgesteld van schenkbelasting.

Onder impactinvestering vallen alle investeringen die beleggers doen met de intentie om naast het realiseren van financieel rendement positieve maatschappelijke impact te genereren. Er is hier geen sprake van een gift, maar van een belegging. Aangezien de investeerder tevens een tegenprestatie kan ontvangen in de vorm van financieel rendement zal er in beginsel geen sprake zijn van een gift voor de giftenaftrek.

Gelet op het toenemende belang van deze nieuwe geefvarianten heeft een commissie van deskundigen eind 2020 geadviseerd om tot het onder voorwaarden opnemen van deze vormen van maatschappelijke impact in de opsomming van algemeen nuttige doelen in de bestaande anbi-regeling van de anbi-regeling op te nemen. Of en in welke mate dit advies wordt overgenomen bij aanpassingen in de anbi-regelgeving, blijft de vraag.

Goeddoen met uw nalatenschap

U kunt besluiten om (een deel van) uw nalatenschap toe te laten komen aan een goed doel. Dat kan bestaan uit geld of spullen. Bij de fiscale gevolgen speelt een belangrijke rol of fiscale faciliteiten van toepassing zijn. Zo hoeft een anbi geen erfbelasting te betalen over erfenissen.

Misschien hebt u een band met een goed doel en steunt u dit al jaren. Of wilt u graag iets achterlaten met een bepaald doel. Hebt u de wens om ook na overlijden een bijdrage te leveren aan het werk dat instellingen verrichten? U kunt er dan voor kiezen om uw nalatenschap (of een deel ervan) aan een bestaande of nieuw op te richten instelling ten goede te laten komen.

Anbi als begunstigde in uw testament

U kunt ervoor kiezen om uw erfenis of een deel ervan aan een goed doel na te laten. Wanneer de instelling van uw keuze een anbi is, hoeft deze geen erfbelasting te betalen over die verkrijging. In deze situatie kan beroep worden gedaan op de giftenaftrek.

Voor een begunstiging van een goed doel bij overlijden is een testament nodig. U kunt in uw testament een anbi een legaat toekennen, of benoemen tot (mede)erfgenaam.

Legaat

Een legaat is een duidelijk omschreven goed of een geldbedrag dat u nalaat. Zo kunt u ervoor kiezen om uw kunstwerken of uw huis te legateren aan een anbi. Het legaat kan ook bestaan uit een bedrag in contanten al dan niet gelijk aan een bepaald percentage uit de nalatenschap.

De erfgenamen zijn verplicht om een legaat uit te keren. Verder is iemand die een legaat ontvangt niet aansprakelijk voor eventuele schulden uit de nalatenschap.

Erfgenaam

Als u een instelling erfgenaam maakt in uw testament, dan krijgt deze uw nalatenschap of een breukdeel daarvan. De erfgenaam deelt dus mee in alle baten en lasten van de boedel.

Een erfgenaam krijgt ook zeggenschap over de afwikkeling van de nalatenschap tenzij hiervoor een executeur is aangewezen.

Voorwaarden

U kunt voorwaarden stellen aan de verkrijging. Bijvoorbeeld dat de anbi uw legaat of erfenis alleen zal gebruiken voor een bepaald project.

Kwijtschelding erfbelasting in ruil voor kunst- en cultuurbezit

Behoort er kunst tot uw nalatenschap?

Dan kunnen uw erfgenamen mogelijk (een deel van de) erfbelasting betalen met een kunstvoorwerp. De kunst komt vervolgens in bezit van de Staat, die ervoor zorgt dat het in een Nederlands museum of bij een universitaire instelling komt.

Kunstvoorwerpen die in aanmerking komen zijn bijvoorbeeld schilderijen, vazen, beeldhouwwerken en meubels. Een van de voorwaarden is dat het voorwerp van nationaal kunst- of cultuurhistorisch belang is.

U kunt hiervoor een verzoek indienen tot kwijtschelding van erfbelasting. De kwijtschelding kan oplopen tot 120 procent van de waarde van de voorwerpen die u aan de Staat wilt overdragen, maar niet meer dan de verschuldigde belasting en belastingrente.

De Adviescommissie beoordeling aangeboden cultuurbezit uit nalatenschappen beoordeelt eerst of de voorwerpen uit de nalatenschap van voldoende nationaal kunst- of cultuurhistorisch belang zijn. Het is ook mogelijk dat een erflater vóór zijn overlijden vraagt of voorwerpen uit zijn nalatenschap aan de voorwaarden voldoen. De Belastingdienst gaat sinds kort ook akkoord als kwalificerende kunstvoorwerpen in gedeelde eigendom vanuit de nalatenschap in betaling worden gegeven.

Oprichting stichting bij testament

U kunt ook bij testament een stichting oprichten en de statuten daarvan opnemen in uw testament. Als de stichting vervolgens voldoet aan de anbi-regelgeving en de anbi-status aanvraagt dan zal zij worden vrijgesteld van heffing van erfbelasting. De statuten moeten daarvoor voldoen aan de voorwaarden zoals die gelden voor anbi's.

Het kan voorkomen dat de statuten op het moment van overlijden niet (meer) voldoen aan de dan geldende voorwaarden. De staatssecretaris heeft goedgekeurd dat de stichting dan onder bepaalde voorwaarden toch als anbi kwalificeert. Het gaat om deze voorwaarden:

- de statuten worden aangepast binnen acht maanden na het overlijden van de erflater.
- de stichting schenkt niet of doet geen uitkering tot het moment waarop de stichting als anbi is aangemerkt.

Nalaten aan sociale ondernemingen en uw nalatenschap als impactinvestering

De anbi-status speelt een belangrijke rol bij de vrijstelling van erfbelasting voor verkrijgingen uit een nalatenschap. Nieuwe vormen van maatschappelijke impact, zoals nalaten aan entiteiten die een sociale onderneming drijven of het (laten) doen van een impactinvestering met uw nalatenschap, worden op dit moment belast voor verkrijgingen uit een nalatenschap omdat ze meestal niet in aanmerking komen voor een anbi-status. Dit betekent dat sociale ondernemingen en de ontvangers van een eventuele impactinvestering dertig tot veertig procent van de waarde van ontvangen nalatenschap zullen moeten afdragen. Gelet op het toenemende belang van deze nieuwe geefvarianten heeft een commissie van deskundigen eind 2020 geadviseerd om deze vormen van maatschappelijke impact in de opsomming van algemeen nuttige doelen van de anbi-regeling op te nemen. Of en in welke mate dit advies wordt overgenomen bij aanpassingen in de anbi-regelgeving, blijft de vraag.

Inzet als vrijwilliger

Vrijwilligers kunnen voor hun vrijwilligerswerk een onbelaste vergoeding ontvangen. Voor deze ‘vrijwilligersregeling’ gelden echter bepaalde voorwaarden. Krijgt u van meerdere instellingen een vrijwilligersvergoeding en overschrijden deze vergoedingen samen de maximumbedragen van de vrijwilligersregeling, dan zijn deze vergoedingen toch belast. Als u niet voldoet aan de voorwaarden voor de vrijwilligersregeling, dan heeft dat fiscale gevolgen.

Wanneer voldoet u aan de vrijwilligersregeling?

Uw vrijwilligersvergoeding is onbelast als u aan drie voorwaarden voldoet:

- u doet vrijwilligerswerk voor een anbi, een sportorganisatie, of een (andere) instelling die niet is onderworpen aan de vennootschapsbelasting;
- de vergoeding die u hiervoor ontvangt, bedraagt niet meer dan 180 euro per maand en niet meer dan 1.800 euro per jaar (deze bedragen gelden voor 2021); en
- u ontvangt de vergoeding als vrijwilliger: de vergoeding staat niet in verhouding tot de omvang en het tijdsbeslag van de verrichte werkzaamheden.

Organisatie

De eerste voorwaarde gaat over de aard van de organisatie waarvoor u vrijwilligerswerkzaamheden verricht. Op de website van de Belastingdienst kunt u eenvoudig nagaan of een bepaalde instelling een anbi is.

Maximumvergoeding

De voorwaarde dat een onbelaste vrijwilligersvergoeding niet meer mag bedragen dan 180 euro per maand en 1.800 euro per jaar, is bij betrokkenen over het algemeen goed bekend. Zodra één van beide bedragen wordt overschreden, is de vrijwilligersregeling niet meer van toepassing. Dit betekent bijvoorbeeld dat u wel aan de vrijwilligersregeling kunt voldoen als u tien maanden in het jaar 180 euro per maand ontvangt, maar niet aan de regeling voldoet als u in één maand 200 euro vrijwilligersvergoeding ontvangt. Alle vergoedingen die u van de vrijwilligersorganisatie krijgt tellen mee voor deze grensbedragen, dus ook eventueel afzonderlijk ontvangen kostenvergoedingen en beloningen in natura.

Geen marktconforme beloning

Er moet sprake zijn van vrijwilligerswerk. Dat betekent dat u de werkzaamheden niet bij wijze van beroep uitoefent en om die reden geen marktconforme beloning ontvangt. De vergoeding heeft meer het karakter van een kostenvergoeding. Om onduidelijkheid over dit criterium op te lossen (vooral voor organisaties die vrijwilligers een vergoeding per uur betalen), heeft de overheid deze voorwaarde nader ingevuld. Tot een bedrag van vijf euro per uur ziet de Belastingdienst een uurvergoeding in ieder geval nog niet als marktconforme beloning.

In veel gevallen ontvangen vrijwilligers echter geen vergoeding per uur, maar bijvoorbeeld een vast maandelijks bedrag, dat (mede) is bedoeld als tegemoetkoming in de kosten die de vrijwilliger heeft gemaakt. In die gevallen is vaak zonder meer duidelijk dat de vergoeding in geen verhouding staat tot de gewerkte uren, zodat aan de definitie van ‘vrijwilliger’ is voldaan.

Voorbeeld: Pieter helpt één dag bij een stembureau en ontvangt 180 euro

Pieter ontvangt 180 euro vergoeding voor zijn werkzaamheden als lid van een stembureau voor de verkiezingen voor de Provinciale Staten. Hij verricht die werkzaamheden op één dag en heeft daarvoor eerder een introductiebijeenkomst bijgewoond. De vergoeding komt neer op 9,47 euro per gewerkt uur. De rechter oordeelt dat de vergoeding van 180 euro in dit geval zozeer afwijkt van wat als een algemene kostenvergoeding en een kleine vergoeding voor zijn inzet kan worden gezien, dat geen sprake is van een onbelaste vrijwilligersvergoeding.

Wanneer een vrijwilligersorganisatie wel een uurvergoeding geeft van maximaal 5 euro per uur (of 2,75 euro voor een vrijwilliger jonger dan 21 jaar), kan zij daarnaast nog wel kosten vergoeden. Zolang de uurvergoeding en de kostenvergoedingen samen niet meer bedragen dan 180 euro per maand en 1.800 euro per jaar, valt dit nog binnen de vrijwilligersregeling.

Vrijwilligerswerk bij meerdere instellingen

Als u aan alle drie voorwaarden voor de vrijwilligersregeling voldoet, is de netto ontvangen vrijwilligersvergoeding (ook) voor de inkomstenbelasting onbelast en hoeft u dit bedrag niet op te geven in de aangifte inkomstenbelasting. Dit kan anders zijn als u van meerdere instellingen een vrijwilligersvergoeding ontvangt.

De vrijwilligersregeling in de loonbelasting zorgt ervoor dat als aan de voorwaarden is voldaan, geen sprake is van belast loon. Maar de vrijwilligersvergoedingen zouden dan voor de inkomstenbelasting toch nog belast kunnen zijn als 'resultaat uit overige werkzaamheden'. Om dit te voorkomen stelt de Wet op de inkomstenbelasting dat als een vrijwilliger voor maximaal 180 euro per maand en 1.800 euro per kalenderjaar vergoedingen ontvangt, er geen sprake is van resultaat uit overige werkzaamheden. Let wel, voor de loonbelasting gelden de maximumbedragen voor de vrijwilligersregeling per vrijwilligersrelatie, voor de inkomstenbelasting gelden deze echter per individu. Als u meerdere vrijwilligersfuncties verricht, kan het daarom zijn dat u uw vrijwilligersvergoedingen toch als resultaat uit overige werkzaamheden moet aangeven in uw aangifte inkomstenbelasting,

namelijk wanneer het totaal van de vergoedingen één van beide maximumbedragen overschrijdt. U kunt hierbij uw kosten op de ontvangen vergoedingen in aftrek brengen.

Wat als u niet aan de vrijwilligersregeling voldoet?

Hoe zit het fiscaal met uw vrijwilligersvergoeding, als de vergoeding per organisatie één van beide maximumbedragen van de vrijwilligersregeling overschrijdt, óf als u niet voldoet aan de voorwaarde dat het een vrijwilligersvergoeding moet zijn?

Als u van uw organisatie meer ontvangt dan 180 euro per maand of 1.800 euro per jaar, dan is niet meteen sprake van een belaste vergoeding. Zolang het uitsluitend gaat om een vergoeding van werkelijk gemaakte kosten, blijft de vergoeding onbelast.

In dat geval moeten u en uw vrijwilligersorganisatie de kosten wel kunnen aantonen. Dit hoeft niet zolang de vergoeding binnen de maximumbedragen blijft. Wanneer een vergoeding hoger dan de maximumbedragen geen kostenvergoeding is, dan is die vergoeding wel belast, ofwel als loon ofwel als resultaat uit

overige werkzaamheden. Verder is de vergoeding ook belast in de situatie dat de vrijwilligersregeling niet van toepassing is omdat sprake is van een marktconforme beloning, en daarom niet is voldaan aan de definitie van 'vrijwilliger'. Is er sprake van een (fictieve) dienstbetrekking, dan is de vergoeding belast als loon. In het andere geval is de vergoeding belast als resultaat uit overige werkzaamheden.

Afzien van vrijwilligersvergoeding

Als u als vrijwilliger afziet van de vrijwilligersvergoeding dan kunt u onder voorwaarden gebruik maken van de giftenaftrek. De betreffende anbi moet een verklaring afgeven dat u zich als vrijwilliger voor die instelling hebt ingezet en dat de instelling bereid is en in staat is een bepaalde vergoeding uit te keren. Een andere voorwaarde is dat de vrijwilliger aanspraak kan maken op die vergoeding. Als u als vrijwilliger kosten hebt gemaakt en afziet van een vergoeding daarvoor of u voor die kosten geen vergoeding van de anbi ontvangt, kunt u eveneens gebruik maken van de giftenaftrek. Het [formulier Vrijwilligersverklaring](#) is beschikbaar op de website van de Belastingdienst en kunt u samen met de anbi invullen.

Conclusie

Donateurs en vrijwilligers zijn onmisbaar voor maatschappelijke impact. Donateurs willen meer betrokken en duurzaam geven. Schenken en nalaten aan goede doelen kan fiscaal aantrekkelijk zijn. Ook kunt u de erfbelasting voldoen met kunstvoorwerpen of cultuurbezit uit de nalatenschap. Daarnaast komen vrijwilligers in aanmerking voor bepaalde onbelaste vergoedingen.

Belangrijke geeftrends

Donateurs zien hun gift vaker als een investering en zijn actief betrokken bij de goede doelen, door bijvoorbeeld plaats te nemen in het bestuur van de instelling. Ze willen dat het goede doel zelfstandig levensvatbaar wordt of blijft.

De ‘nieuwe’ donateurs willen meer dan alleen maar geld schenken. Steeds vaker gaat hun voorkeur ernaar uit leningen te verstrekken, duurzaam te beleggen dan wel maatschappelijk te investeren, het steunen van sociale ondernemingen of crowdfunding.

Deze nieuwe geefvarianten zijn ontstaan om de grote mate van afhankelijkheid van goede doelen te doorbreken en hen tot ondernemerschap te motiveren. Non-profitinstellingen doen er goed aan hierop in te spelen om zo nog interessanter te zijn voor potentiële donateurs.

Vermogende particulieren/families kiezen voor een ‘eigen’ anbi om zo meer betrokken te zijn bij het goede doel, de volgende generatie meer bewust te maken van het belang van maatschappelijke impact en de familie meer te binden.

Schenken aan een instelling

Het schenken aan goede doelen heeft maatschappelijke impact en kan voldoening geven. Maar het is ook fiscaal aantrekkelijk. Fiscaal voordelig schenken kan zowel als persoon of via uw bedrijf. De schenking kan geld maar ook een voorwerp betreffen. U kunt incidenteel geven en/of periodiek schenken. Voor het schenken aan een culturele instelling kunt u gebruik maken van een extra aftrek.

Het schenken aan sociale ondernemingen, het doen van een impactinvestering en/of crowdfunding komen nu niet in aanmerking voor de giftenaftrek, omdat deze nieuwe vormen van maatschappelijke impact (nog) niet als algemeen nut worden aangemerkt. Hopelijk breidt de wetgever de lijst van algemeen nuttige doelen uit met deze nieuwe vormen van maatschappelijke impact.

Maatschappelijke impact via uw testament

U kunt besluiten om via uw testament (een deel van) uw nalatenschap ten goede te laten komen aan een filantropische instelling met een anbi-status. Dat kan bestaan uit geld of spullen. Een anbi hoeft geen erfbelasting te betalen over erfenissen.

Ook kunt u bij testament een stichting oprichten en de statuten daarvan opnemen in uw testament. Onder bepaalde voorwaarden wordt die stichting vrijgesteld van heffing van erfbelasting.

Ook hier geldt dat er geen fiscale faciliteiten bestaan voor nalaten aan nieuwe vormen van maatschappelijke impact als sociale ondernemingen en impactinvestering omdat de wetgever deze niet als algemeen nut aanmerkt.

Kwijtschelding erfbelasting in ruil voor kunst- en cultuurbezit

Als kunstvoorwerpen of cultuurbezit deel uitmaken van uw nalatenschap, dan kunnen uw erfgenamen mogelijk (een deel van de) erfbelasting daarmee betalen. De voorwerpen komen vervolgens in bezit van de Staat, die ervoor zorgt dat het in een Nederlands museum of bij een universitaire instelling komt.

Vrijwilligersvergoedingen

Onder voorwaarden kunt u voor uw vrijwilligerswerk een onbelaste vergoeding ontvangen tot 180 euro per maand of 1.800 euro per jaar. Een hogere vergoeding is niet belast zolang het uitsluitend gaat om een vergoeding van werkelijk gemaakte kosten. Dan moeten u en uw vrijwilligersorganisatie de kosten wel kunnen aantonen. Is een vergoeding hoger dan de maximumbedragen geen kostenvergoeding, dan is die vergoeding wel belast.

Contact

Wilt u meer informatie over deze publicatie en de mogelijke toepassing ervan in uw situatie?
Neem dan contact op met uw PwC-adviseur of met:

Knowledge Centre

Telefoon: 088 792 4351

E-mail: nl_knowledge_centre@pwc.com

De tekst van deze publicatie is afgesloten op 20 mei 2021.

Aan deze publicatie werkten mee:

Alwine de Vos van Steenwijk

Anne Klunder

Aram Goudsmit

Edwin Bakker

Huib van Rozendaal

Huib van Erp

Janine Sturme

Jill Waarts

Kirsten Schaafstra

Laura van Gennep

Maiko van Bakel (eindredactie)

Marieke Baldee

Martijn Rootlieb

Mitra Tydeman (inclusief eindredactie)

Pjotr Anthoni

Rik Hoogers

Rutger Prins

Wyneke de Gelder

“De inhoud van deze publicatie is uitsluitend voor informatieve doeleinden opgesteld en bevat geen professioneel advies en mag dan ook niet als een substituut daarvoor worden beschouwd. PricewaterhouseCoopers Belastingadviseurs N.V. aanvaardt derhalve geen aansprakelijkheid voor gevolgen die kunnen optreden indien op basis van de inhoud van deze publicatie al of niet wordt gehandeld dan wel anderszins besluiten worden genomen”.

